

АУДИТТИН ЭЛ АРАЛЫК СТАНДАРТЫ 720 (КАЙРА КАРАЛГАН)

АУДИТОРДУН БАШКА МААЛЫМАТКА ТИЕШЕЛҮҮ МИЛДЕТТЕРИ

(2016-жылдын 15-декабрында же ушул күндөн кийин аяктаган мезгилдер үчүн
финансылык отчеттуулуктун аудитине карата күчүнө кирет)

МАЗМУНУ

	Пункт
Киришүү	
Ушул стандартты колдонуу чөйрөсү	1–9
Күчүнө кирүү күнү	10
Максаттары	11
Аныктамалар	12
Талаптар	
Башка маалыматты алуу	13
Башка маалымат менен таанышуу жана аны кароо.....	14–15
Башка маалыматтын мүмкүн болгон олуттуу шайкеш эместиги же мүмкүн болгон олуттуу бурмалоо учурларында жүргүзүлүүчү жол-жоболор	16
Аудитор башка маалыматты олуттуу бурмалоо бардыгы жөнүндө тыянак чыгарган учурда жүргүзүлүүчү жол-жоболор	17–19
Финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоо болсо же аудитор ишкананы жана анын чөйрөсүн кайрадан изилдөөсү зарыл болгон учурда жүргүзүлүүчү жол-жоболор.....	20
Корутунду түзүү	21–24
Документация.....	25
Пайдалануу боюнча колдонмо жана башка түшүндүрмө материалдар	
Аныктамалар	A1–A10
Башка маалыматты алуу	A11–A22
Башка маалымат менен таанышуу жана аны кароо.....	A23–A38
Башка маалыматтын мүмкүн болгон олуттуу шайкеш эместиги же мүмкүн болгон олуттуу бурмалоо учурларында жүргүзүлүүчү жол-жоболор	A39–A43

Аудитор башка маалыматты олуттуу бурмалоо бардыгы жөнүндө тыянак чыгарган учурда жүргүзүлүүчү жол-жоболор	A44–A50
Финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоо болсо же аудитор ишкананы жана анын чөйрөсүн кайрадан изилдөөсү зарыл болгон учурда жүргүзүлүүчү жол-жоболор	A51
Корутунду түзүү.....	A52–A59
1-тиркеме. Башка маалыматка киргизилиши мүмкүн болгон сандык көрсөткүчтөрдүн же башка элементтердин мисалдары	
2-тиркеме. Башка маалыматка карата аудитордук корутундулардын мисалдары	

Аудиттин эл аралык стандарты (АЭС) 720 (кайра каралган) «Аудитордун башка маалыматка тиешелүү милдеттерин» АЭС 200 «Көз карандысыз аудитордун негизги максаттары жана Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык аудитти жүргүзүү» менен бирге кароо керек.

Киришүү

Ушул стандартты колдонуу чөйрөсү

1. Ушул Аудиттин эл аралык стандартында (АЭС) ишкананын жылдык отчетуна киргизилген финансылык ошондой эле финансылык эмес (финансылык отчеттуулуктан жана бул отчеттуулук боюнча аудитордук корутундудан айырмаланган) башка маалыматка карата аудитордун милдеттери белгиленет. Ишкананын жылдык отчету бир эле ошол максат үчүн арналган бир документти же бир нече документтин жыйындысын билдирет.
2. Ушул стандарт көз карандысыз аудитор тарабынан жүргүзүлүүчү финансылык отчеттуулуктун аудитинин контекстинде иштелип чыкты. Тиешелүү түрдө, ушул стандартта сыпатталган аудитордун максаттары АЭС 200дүн¹ 11-пунктунда сыпатталган аудитордун негизги максаттарынын контекстинде каралууга тийиш. Ушул АЭСтин талаптары аудиторго Аудиттин эл аралык стандарттарында көрсөтүлгөн максаттарга, демек тиешелүү түрдө, аудитордун негизги максаттарына жетүүсүнө жардам берүү үчүн иштелип чыкты. Финансылык отчеттуулук боюнча аудитордук пикир башка маалыматка жайылтылбайт жана ушул стандарт аудитордон финансылык отчеттуулук жөнүндө пикирди түзүү үчүн зарыл болгон далилдерге кошумча аудитордук далилдерди алууну талап кылбайт.
3. Ушул стандарт аудиторду башка маалымат менен таанышууга жана аны кароого милдеттендирет, себеби финансылык отчеттуулукта камтылган маалыматтарга же аудиттин жүрүшүндө аудитор тарабынан алынган билимдерге олуттуу даражада шайкеш келбеген башка маалымат финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоо же башка маалыматта олуттуу бурмалоо бар экендигин көрсөтөт жана бул бурмалоолордун кайсынысы болбосун финансылык отчеттуулукка жана бул отчеттуулук боюнча аудитордук корутундуга карата ишенимди бузушу мүмкүн. Мындай олуттуу бурмалоолор аудитордук корутунду алар үчүн даярдалган пайдалануучулар кабыл ала турган экономикалык чечимдерге талаптагыдай эмес түрдө таасир этиши мүмкүн.
4. Ушул стандарт ошондой эле аудиторго тиешелүү этикалык талаптарды² сактоого да жардам берет, ага ылайык аудитор болжолдогондой олуттуу даражада жалган же адаштырууга алып баруучу билдирүүнү, көңүл кош даярдалган билдирүүлөрдү камтыган

¹ АЭС 200«Көз карандысыз аудитордун негизги максаттары жана Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык аудитти жүргүзүү».

² Бухгалтерлердин этикасынын эл аралык стандарттары боюнча кеңештин *Кесипкөй бухгалтерлердин этика кодекси* (БЭЭСК Кодекси), 110.2-пункт.

же киргизилүүсү зарыл маалыматтар ташталып калган же эки ача баяндалган маалымат менен эгерде мындай таштап кетүүлөр же эки ача баяндалыштар адаштырууга алып барса, ал жалган ассоциацияланган кырдаалдардан аудитор алыс болууга милдеттүү.

5. Башка маалымат финансылык отчеттуулуктун башка сандык көрсөткүчтөрү же башка элементтери менен дал келүүгө тийиш болгон сандык көрсөткүчтөрдү же башка элементтерди камтышы мүмкүн, ал финансылык отчеттуулуктун сандык көрсөткүчтөрү жана башка элементтери жөнүндө, ошондой эле аудиттин жүрүшүндө аудитор билген башка сандык көрсөткүчтөр же башка элементтер жөнүндө толук маалыматты жалпылайт же көрсөтөт. Башка маалымат ошондой эле башка маселелерди да камтышы мүмкүн.
6. Башка маалыматка карата аудитордун милдеттери (корутунду түзүүдө колдонулуучу милдеттеринен айырмаланган) башка маалымат аудитор тарабынан аудитордук корутундунун күнүнө чейин же кийин алынган/алынбаганына карабастан аткарылат.
7. Ушул стандарт төмөнкүлөргө карата колдонулбайт:
  - (a) баалуу кагаздардын проспектерин кошо алганда, финансылык маалыматты; же
  - (b) баалуу кагаздарды жайгаштыруу жөнүндө документтерди алдын ала жарыялоо.
8. Ушул стандартка ылайык аудитордун милдеттери башка маалыматка карата ишенимди камсыз кылуучу тапшырманы билдирбейт жана башка маалыматка карата ишенимди алуу боюнча милдеттенмелерди аудиторго жүктөбөйт.
9. Мыйзамдар же ченемдик актылар аудиторго ушул стандартты колдонуу чөйрөсүнүн чегинен чыгуучу башка маалыматка карата кошумча милдеттерди жүктөшү мүмкүн.

Күчүнө кирүү күнү

10. Ушул стандарт 2016-жылдын 15-декабрында же ушул күндөн кийин аяктаган мезгилдер үчүн финансылык отчеттуулуктун аудитине карата күчүнө кирет.

Максаттары

11. Аудитордун максаты башка маалымат менен таанышуунун натыйжасында төмөнкүлөрдү жасоодон турат:
  - (a) башка маалымат менен финансылык отчеттуулуктун ортосунда олуттуу шайкеш эместик болгондугу же жоктугу тууралуу маселени карап чыгуу;

- (b) башка маалымат менен аудит жүргүзүү процессинде аудитор тарабынан алынган билимдердин ортосунда олуттуу шайкеш эместик болгондугу же жоктугу тууралуу маселени карап чыгуу;
- (c) эгерде аудитор мындай олуттуу шайкеш эместиктер мүмкүн болгондугун тапса же башка маалымат мүмкүн олуттуу бурмалангандыгы жөнүндө кандайдыр-бир башка түрдө ага белгилүү болуп калган учурда талаптагыдай жол-жоболорду жүргүзүү;
- (d) ушул стандартка ылайык корутунду берүү.

Аныктамалар

12. Аудиттин эл аралык стандарттарынын максаттары үчүн төмөнкүдөй терминдер төмөндө келтирилген маанилерге ээ:
  - (a) Жылдык отчет – документ же документтердин жыйындысы, алар, эреже катары, мыйзамга, ченемдик актыларга же түзүлгөн практикага ылайык жетекчилик же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар тарабынан ар жылдагы негизде даярдалат, анын максаты – ээлерине (же ушундай таламдаш тараптарга) финансылык отчеттуулукта чагылдырылган ишкананын ишмердүүлүгү, ишкананын финансылык натыйжалары жана финансылык абалы жөнүндө маалыматты берүү. Жылдык отчет финансылык отчеттуулукту жана бул отчеттуулук боюнча аудитордук корутундуну камтыйт же аларга тиркелет жана демейде ишканадагы өзгөртүүлөр, анын алдыдагы келечектери, тобокелдиктер жана айкын эместик факторлору жөнүндө маалыматты, ишкананын башкаруу органынын билдирүүсүн жана корпоративдик башкаруу маселелери боюнча отчетторду камтыйт (A1–A5-пункттарын караңыз).
  - (b) Башка маалыматты бурмалоо – башка маалыматты бурмалоо башка маалымат туура эмес баяндалганда же башкача түрдө адаштырууга алып барганда (анын ичинде башка маалыматта ачып көрсөтүлгөн маселени туура түшүнүү үчүн зарыл маалыматты таштап кеткенде же эки ача баяндаганда) орун алат (A6–A7-пункттарын караңыз).
  - (c) Башка маалыматтар – ишкананын жылдык отчетуна киргизилген финансылык же финансылык эмес (финансылык отчеттуулуктан жана бул отчеттуулук жөнүндө аудитордук корутундудан айырмаланган) маалымат (A8–A10-пункттарын караңыз).

Талаптар

Башка маалыматты алуу

13. Аудитор төмөнкүлөрдү аткарууга тийиш (A11–A22-пункттарын караңыз):
- (a) жетекчилик менен талкуулоо жолу аркылуу кайсы документ же документтердин жыйындысы жылдык отчеттун курамына кире тургандыгын, ошондой эле ишкана тарабынан пландалган мындай документти же мындай документтерди чыгаруу ыкмасын жана мөөнөттөрүн аныктоого;
  - (b) жетекчилик менен аудитор өз убагында жана эгер мүмкүн болсо, аудитордук корутундунун күнүнө чейин жылдык отчеттун курамына кирүүчү документтин же документтердин акыркы вариантын алуусу тууралуу маселени макулдашууга; жана
  - (c) эгерде (a) пунктунда аныкталган айрым же бардык документтер аудитордук корутундунун күнүнө чейин алынбаса, документтин же документтердин акыркы варианты, ал даяр болгондо аудиторго бериле тургандыгын, бирок аны ишкана чыгарганга чейин аудитор ушул стандарттын талаптарына ылайык жол-жоболорду бүтүрүп калуусун ырастаган жазуу жүзүндөгү билдирүүнү жетекчиликтен суратууга (A22-пунктун караңыз).

Башка маалымат менен таанышуу жана аны кароо

14. Аудитор башка маалымат менен таанышууга жана мында төмөнкүлөрдү кароого тийиш (A23–A24-пункттарын караңыз):
- (a) башка маалымат менен финансылык отчеттуулуктун ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу маселени кароо. Аудитор бул үчүн негиз катары тандалып алынган сандык көрсөткүчтөрдү же башка маалыматтын курамындагы башка элементтерди (сандык көрсөткүчтөрдүн аналогун, жалпы корутундусун же жандырмагын билдирген же финансылык отчеттуулуктун башка элементтерин) мындай сандык көрсөткүчтөр жана финансылык отчеттуулуктун башка элементтери менен салыштырууга тийиш (алардын шайкештигин баалоо үчүн (A25–A29-пункттарын караңыз);
  - (b) башка маалымат менен аудитор тарабынан аудиттин жүрүшүндө алынган, аудит убагында алынган аудитордук далилдердин жана чыгарылган тыянактардын контекстиндеги билимдердин ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу маселени кароо (A30–A36-пункттарын караңыз).
15. Башка маалымат менен таанышууда аудитор 14-пунктка ылайык финансылык отчеттуулукка же аудитор тарабынан аудиттин

жүрүшүндө алынган билимдерге кирбеген башка маалыматта балким олуттуу бурмалоонун белгилери бар экендигине өтө көңүл бурууга тийиш (А24, А37–А38-пункттарын караңыз).

Башка маалыматтын мүмкүн болгон олуттуу шайкеш эместиги же мүмкүн болгон олуттуу бурмалоо учурларында жүргүзүлүүчү жол-жоболор

16. Эгерде аудитор ыктымалдуу олуттуу шайкеш эместикти тапса (же ал башка маалымат олуттуу бурмалангандыгын билип калса), ал бул маселени жетекчилик менен талкуулоого жана зарыл болгон учурда төмөнкүлөрдү аныктоо үчүн башка жол-жоболорду жүргүзүүгө тийиш: (А39–А43-пункттарын караңыз):
- (a) башка маалыматты олуттуу бурмалоо бар же жоктугун;
  - (b) финансылык отчеттуулукту олуттуу бурмалоо бар же жоктугун; же
  - (c) аудитор ишканага жана анын чөйрөсүнө кайрадан изилдөө жүргүзүү керек же керек эместигин.

Аудитор башка маалымат олуттуу бурмалангандыгы тууралуу жыйынтык чыгарган учурда жүргүзүлүүчү жол-жоболор

17. Эгерде аудитор башка маалымат олуттуу бурмалангандыгы тууралуу жыйынтык чыгара турган болсо, ал жетекчиликке башка маалыматты оңдоо керектигин көрсөтүүгө тийиш. Эгерде жетекчилик:
- (a) оңдоо киргизүүгө макул болсо, аудитор оңдоо киргизилгендигин белгилөөгө тийиш;
  - (b) оңдоо киргизүүдөн баш тартса, аудитор бул маселени корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактарга жеткирүүгө жана оңдоонун киргизилүүсүн талап кылууга тийиш.
18. Эгерде аудитор аудитордук корутундунун күнүнө чейин алынган башка маалыматта олуттуу бурмалоонун бардыгы тууралуу жыйынтык чыгарса жана корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактарга маалымдагандан кийин башка маалымат оңдолбосо, аудитор талаптагыдай чараларды көрүүгө тийиш, анын ичинде (А44-пунктун караңыз):
- (a) аудитордук корутундуга тийгизүүчү кесепеттерин кароо жана корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактарга аудитор кандай түрдө аудитордук корутундуда олуттуу бурмалоо бар экендигин көрсөтүүнү пландап жаткандыгы тууралуу маалымдоо (22(e)(ii)-пунктун же А45-пунктун караңыз);
  - (b) колдонулуучу мыйзамдарга же ченемдик актыларга ылайык эгер

бул мүмкүн болсо, тапшырмадан баш тартуу (А46–А47-пункттарын караңыз).

19. Эгерде аудитор аудитордук корутундунун күнүнө чейин алынган башка маалыматта олуттуу бурмалоонун бардыгы тууралуу жыйынтык чыгарса, ал төмөнкүлөргө тийиш:
- (a) эгерде башка маалымат оңдолгон болсо, конкреттүү жагдайларда зарыл болгон тиешелүү жол-жоболорду жүргүзүүгө (А48-пунктун караңыз); же
  - (b) эгерде корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү адамдарга маалымдагандан кийин башка маалымат оңдолбосо, аудитордук корутунду алар үчүн даярдалган пайдалануучулардын көңүлүн оңдолбогон олуттуу бурмалоого талаптагыдай түрдө буруу үчүн аудитордун юридикалык укуктарын жана милдеттерин эске алуу менен талаптагыдай чараларды көрүүгө (А49–А50-пункттарын караңыз).

Финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоо болсо же аудитор ишкананы жана анын чөйрөсүн кайрадан изилдөөсү зарыл болгон учурда жүргүзүлүүчү жол-жоболор

20. Эгерде 14-15-пункттарда сыпатталган жол-жоболорду жүргүзүүнүн натыйжасында аудитор финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоо бардыгы же аудитор ишкананы жана анын чөйрөсүн кайрадан изилдөөсү зарыл экендиги тууралуу жыйынтык чыгарса, аудитор башка АЭС ылайык талаптагыдай жол-жоболорду жүргүзүүгө тийиш (А51-пунктун караңыз).

Корутунду түзүү

21. Аудитордук корутунду «Башка маалыматтар» аталышындагы же башка талаптагыдай аталыштагы өзүнчө бөлүмдү камтууга тийиш, эгерде аудитордук корутундунун күнүнө карата:
- (a) баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкананын финансылык отчеттуулугунун аудитинин учурунда аудитор башка маалыматты алса же алууну болжолдосо; же
  - (b) баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналбаган ишкананын финансылык отчеттуулугунун аудитинин учурунда аудитор башка маалыматтын бөлүгүн алса же бардык башка маалыматты алса (А52-пунктун караңыз).
22. «Башка маалыматтар» бөлүмүн 21-пунктка ылайык аудитордук корутундуга киргизүү зарыл болсо, бул бөлүм төмөнкүлөрдү камтууга тийиш (А53-пунктун караңыз):
- (a) жетекчилик башка маалымат үчүн жоопкерчилик тарта

тургандыгы тууралуу билдирүүнү;

- (b) төмөнкүлөрдү көрсөтүүгө:
  - (i) аудитордук корутундунун күнүнө чейин аудитор алган башка маалыматты (ал бар болсо);
  - (ii) баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкананын финансылык отчеттуулугунун аудитинин учурунда аны алуу аудитордук корутундунун күнүнө чейин күтүлүп жаткан башка маалыматты (ал бар болсо);
- (c) аудитордун пикири башка маалыматка жайыптылбай тургандыгы жана тиешелүү түрдө, аудитор бул маалыматка карата кандайдыр-бир формада ишенимди камсыз кылуу менен аудитордук пикирди билдирбей тургандыгы же болбосо корутунду чыгарбай тургандыгы тууралуу билдирүүнү;
- (d) ушул стандарттын талаптарына ылайык башка маалымат менен таанышуу, аны кароо жана мындай башка маалымат жөнүндө корутунду түзүү боюнча аудитордун милдеттеринин сыпаттамасын;
- (e) эгерде башка маалымат аудитордук корутундунун күнүнө чейин алынган болсо:
  - (i) аудитор корутундуда чагылдыруусу зарыл болгон эч кандай фактыларды таппагандыгы тууралуу билдирүүнү; же
  - (ii) эгерде аудитор башка маалыматтын оңдолбогон олуттуу бурмалоосу бар экендиги тууралуу тыянак чыгарса, бул башка маалыматтын оңдолбогон олуттуу бурмалоосун сыпаттаган билдирүүнү.

23. Эгерде аудитор АЭС 705ке (кайра каралган)³ ылайык коюлган шарты бар пикирди же терс пикирди билдирсе, анда ал 22(е)-пунктуна ылайык зарыл болгон билдирүүнү даярдоо үчүн модификацияланган пикирди билдирүүгө себеп болгон маселенин кесепеттерин талдоого тийиш (А54–А58-пункттарын караңыз).

Мыйзамдарда же ченемдик актыларда каралган корутундуларды чыгаруу

24. Эгерде конкреттүү юрисдикциянын мыйзамдарына же ченемдик актыларына ылайык аудитор баяндоонун белгилүү бир тартибин же белгилүү бир баяндалышты колдонуу менен аудитордук корутундуда башка маалыматты көрсөтүүгө тийиш болсо, мындай аудитордук

³ АЭС 705(кайра каралган) «Көз карандысыз аудитордун аудитордук корутундусундагы модификацияланган пикир».

корутундуда Аудиттин эл аралык стандарттарына шилтеме болууга тийиш, эгерде ал эң аз дегенде төмөнкүлөрдү камтыган учурда гана (А59-пунктун караңыз):

- (a) аудитор аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган башка маалыматка көрсөтмөнү;
- (b) башка маалыматка карата аудитордун милдеттеринин сыпаттамасын;
- (c) бул максат үчүн аткарылган аудитордун ишинин натыйжаларына ачык түрдө көрсөтмө берген билдирүүнү.

Документация

25. АЭС 230⁴ талаптарын аткаруу үчүн аудитор ушул стандартка колдонулуучу аудитордук документацияга төмөнкүлөрдү киргизүүгө милдеттүү:

- (a) ушул стандартка ылайык жүргүзүлгөн жол-жоболор боюнча документацияны;
- (b) ага карата аудитор ушул стандарттын талаптарына ылайык ишти аткарган башка маалыматтын акыркы вариантын.

***

Пайдалануу боюнча колдонмо жана башка түшүндүрмө материалдар

Аныктамалар

Жылдык отчет (12(a)-пунктун караңыз)

- A1. Мыйзамдар, ченемдик актылар же түзүлгөн практика жылдык отчеттун мазмунун жана конкреттүү юрисдикциянын ишканалары үчүн колдонулууга тийиш болгон аталышты аныктай алат; мында мазмуну жана аталышы бир юрисдикциянын ошондой эле, ар түрдүү юрисдикциялардын да алкагында ар кандай болушу мүмкүн.
- A2. Жылдык отчет адатта ар жылдык негизде даярдалат. Бирок, аудит ага карата жүргүзүлүп жаткан финансылык отчеттуулук бир жылдан аз же көп мезгил үчүн даярдалган болсо, анда финансылык отчеттуулук даярдалган ошол эле мезгил үчүн жылдык отчет да даярдалышы мүмкүн.
- A3. Айрым учурларда ишкананын жылдык отчету бирдиктүү документти билдириши мүмкүн жана «жылдык отчет» аталышында же кандайдыр-бир башка аталышта көрсөтүлүшү мүмкүн. Башка учурларда

---

⁴ АЭС 230 «Аудитордук документация», 8–11-пункттар.

мыйзамдар, ченемдик актылар же түзүлгөн практика ага ылайык ишкана менчик ээлерине (же ушундай таламдаш тараптарга) бир документ түрүндө же жалпы багытка ээ эки же андан көп өзүнчө документтер түрүндө финансылык отчеттуулукта (башкача айтканда жылдык отчет) чагылдырылган ишкананын ишмердүүлүгү, анын финансылык натыйжалары жана финансылык абалы жөнүндө маалыматты берүүгө милдеттүү болгон талапты карашы мүмкүн. Мисалы, мыйзамдардын, ченемдик актылардын талаптарына жараша же конкреттүү юрисдикциянын түзүлүп калган практикасынан улам жылдык отчеттун курамына төмөндө саналгандардын ичинен бир же бир нече документ кириши мүмкүн:

- жетекчиликтин отчету, жетекчиликтин комментарийлери же операциялык жана финансылык талдоону же болбосо корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын ушул сыяктуу отчеттору (мисалы, директорлор отчету);
- директорлор кеңешинин төрагасынын отчету;
- корпоративдик башкаруу жөнүндө отчет;
- ички контролдоо системасы жана тобокелдиктерди баалоо жөнүндө отчеттор.

A4. Жылдык отчет ишкананын сайтына жайгаштырууну кошо алганда, кагазда басылган түрдө же электрондук формада пайдалануучуларга берилиши мүмкүн. Документ же документтердин жыйындысы аны пайдалануучуларга берүү ыкмасына карабастан жылдык отчеттун аныктамасына жооп бере алат.

A5. Өзүнүн мүнөзү, багыты жана мазмуну боюнча жылдык отчет кызыкдар тараптардын белгилүү бир тобунун маалыматтык муктаждыктарын канааттандыруу үчүн даярдалган отчет же отчетторду берүү боюнча конкреттүү ченемдик талаптарды сактоо үчүн даярдалган отчет (мындай отчет жалпыга жеткиликтүү болууга тийиш болгон учурда да) сыяктуу башка отчеттордон айырмаланып турат. Эгерде алар өзүнчө документтер түрүндө чыгарылган учурдагы отчеттордун мисалдары адатта жылдык отчетту түзүүчү документтердин жыйындысынын бөлүгү болуп саналбайт (мыйзамдардын, ченемдик актылардын талаптарын эске алуу менен же түзүлгөн практикадан улам) жана мунун натыйжасында ушул стандарттын жоболору колдонулган башка маалымат да болуп саналбайт, төмөнкүлөрдү камтыйт:

- өзүнчө тармактык отчеттор же банктык, камсыздандыруу жана пенсия чөйрөлөрүндө түзүлүүчү отчеттор сыяктуу ченемдик талаптарга ылайык даярдалган отчеттор (мисалы, капиталдын жетиштүүлүгү жөнүндө отчет);

- корпоративдик социалдык жоопкерчилик жөнүндө отчеттор;
- туруктуу өнүктүрүү жөнүндө отчеттор;
- ар түрдүүлүк жана бирдей мүмкүнчүлүктөр жөнүндө отчеттор;
- өндүрүлгөн продукция үчүн жоопкерчилик жөнүндө отчеттор;
- эмгек мамилелеринин практикасы жана эмгек шарттары жөнүндө отчеттор;
- адам укуктарын сактоо жөнүндө отчеттор.

Башка маалыматты бурмалоо (12(b)-пунктун караңыз)

А6. Эгерде башка маалыматта конкреттүү маселе ачып көрсөтүлсө, башка маалымат бул маселени туура түшүнүү үчүн зарыл болгон маалыматтын камтылбай калууларын же көп маанилүү баяндалышын камтышы мүмкүн. Мисалы, эгерде башка маалымат жетекчилик тарабынан колдонулуучу ишмердүүлүктүн натыйжалуулугунун негизги көрсөткүчтөрү жөнүндө маалыматты билдирүү максатында болсо, анда жетекчилик тарабынан колдонулуучу ишмердүүлүктүн натыйжалуулугунун негизги көрсөткүчтөрүнүн бирин камтыбай кетүү башка маалыматтын адашууга алып бара тургандыгын көрсөтүүсү мүмкүн.

А7. Маанилүүлүк принциби башка маалыматка колдонулуучу концепциянын алкагында каралышы мүмкүн жана эгерде ушундай боло турган болсо, анда мындай концепция ушул стандартка ылайык маанилүүлүк тууралуу пикирлерди түзүүдө аудитор үчүн критерийлер системасы болуп бере алат. Бирок көпчүлүк учурларда башка маалыматка карата колдонулуучу маанилүүлүк принцибинин сыпаттамасын камтыган колдонулуучу концепция жок болушу мүмкүн. Мындай жагдайларда башка маалыматты бурмалоо олуттуу болуп санала тургандыгын аныктоодо аудитор үчүн төмөнкү мүнөздөмөлөр негиз боло алат:

- маанилүүлүк топ сыяктуу пайдалануучулардын жалпы маалыматтык муктаждыктарынын контекстинде каралат. Башка маалыматтын пайдалануучулары финансылык отчеттуулуктун пайдалануучулары болуп саналган ошол эле адамдар болуп саналат деп божомолдонот, себеби алар финансылык отчеттуулук үчүн контекстти камсыз кылган башка маалыматты окушат деп божомолдоого болот;
- маанилүүлүккө карата ой жүгүртүү бурмалоонун конкреттүү жагдайларын эске алуу менен түзүлөт, мында ондолбогон бурмалоонун кесепеттери отчеттуулуктун пайдалануучуларына таасирин тийгизеби же жокпу деген маселе каралат. Бардык эле

бурмалоолор пайдалануучулардын экономикалык чечимдерине таасирин тийгизе бербейт;

- маанилүүлүккө карата ой жүгүртүү сапаттык сыяктуу эле сандык баалоонун негизинде түзүлөт. Ошондуктан мындай ой жүгүртүү ишкананын жылдык отчетунун контекстиндеги башка маалыматта сыпатталган элементтердин мүнөзүн же маанилүүлүгүн эске алат.

Башка маалымат (12(с)-пунктун караңыз)

- A8. 1-тиркеме башка маалыматка киргизилиши мүмкүн болгон сандык көрсөткүчтөрдүн же башка элементтердин мисалдарын камтыйт.
- A9. Айрым учурларда финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясы конкреттүү маалыматты ачып көрсөтүү талабын камтышы мүмкүн, бирок аны финансылык отчеттуулуктан бөлөк өзүнчө жайгаштырууга уруксат берет.⁵ Мындай маалыматты ачып көрсөтүү финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясынын талаптарына ылайык болгондуктан, ал финансылык отчеттуулуктун бөлүгү болуп саналат. Тиешелүү түрдө, маалыматты мындай ачып көрсөтүү ушул стандарттын максаттары үчүн башка маалымат болуп саналбайт.
- A10. XBRL (eXtensible Business Reporting Language – иш отчеттуулугунун кеңейүүчү тили) ушул стандартта кабыл алынган аныктамага ылайык башка маалымат болуп саналбайт.

Башка маалыматты алуу (13-пунктту караңыз)

- A11. Жылдык отчет болуп саналган же анын курамына кирген документти же документтерди аныктоо көбүнчө мыйзамдардын жана ченемдик актылардын жоболорунан же түзүлгөн практикадан улам айкын болуп саналат. Көпчүлүк учурда жетекчилик же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар жалпысынан жылдык отчетту түзүүчү документтердин пакетин салттык түрдө чыгара алышкан же муну жасоо милдеттенмесин кабыл алып келишкен. Ошого карабастан айрым учурларда кайсы документ же кайсы документтер жылдык отчет болуп саналаары же анын курамына кире тургандыгы түшүнүксүз болуп калат. Мындай учурларда аудитор анын жардамы

⁵ Мисалы, Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарты (IFRS) 7 «Финансылык инструменттер: маалыматты ачып көрсөтүү» ФОЭС талаптарына ылайык ачып көрсөтүлүүгө жаткан белгилүү бир маалыматты же болбосо аны түздөн-түз финансылык отчеттуулукка киргизүү жолу менен, же болбосо финансылык отчеттуулукта кандайдыр-бир башка отчетко кайчылаш шилтемени мисалы, финансылык отчеттуулуктун өзүнүн ошол эле шарттарында жана ошол эле мезгилде финансылык отчеттуулуктун пайдалануучулары үчүн жеткиликтүү болгон жетекчиликтин комментарийлерине же тобокелдиктер жөнүндө отчетко көрсөтүү жолу менен ачып көрсөтүүгө уруксат берет.

менен кайсы документ же кайсы документтер жылдык отчетту билдире тургандыгын же анын курамына кире тургандыгын аныктай ала турган факторлор бул документтердин чыгарылган мөөнөттөрү жана максаты, ошондой эле алар кимге арналгандыгы болуп саналат.

A12. Мыйзамга же ченемдик актыга ылайык жылдык отчетту башка тилдерге которгон учурда (эгерде юрисдикцияда бир нече расмий тилдер бар болсо) же ар кандай мыйзамдардын талаптарына ылайык бир нече жылдык отчет даярдалган учурда (мисалы, эгерде ишкананын баалуу кагаздары бир катар юрисдикциялардагы уюштурулган соодага киргизилсе) башка маалыматтын курамына бир же бир нече жылдык отчет кире тургандыгы тууралуу маселени кароо зарылдыгы келип чыгышы мүмкүн. Жергиликтүү мыйзамдар же ченемдик актылар бул маселеге карата кошумча көрсөтмөлөрдү камтышы мүмкүн.

A13. Жетекчилик же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар жылдык отчетту даярдоо үчүн жоопкерчилик тартышат. Аудитор жетекчиликке же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактарга төмөнкүлөр жөнүндө маалымдайт:

- аудитор аудитордук корутундунун күнүнө чейин же эгерде бул мүмкүн болбосо, кыска мөөнөттүн ичинде, бирок кандай гана болбосун ишкананын мындай маалыматты чыгаруу күнүнө чейин ушул стандарттын талаптарына ылайык зарыл болгон жол-жоболорду бүтүрүүсү үчүн жалпысынан жылдык отчетту түзгөн документтердин жыйындысын кошо алганда, жылдык отчеттун акыркы вариантын өз убагында (аудитордук корутундунун күнүнө чейин) алуусуна карата аудитордун күтүүлөрү жөнүндө;
- башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алган учурдагы ыктымалдуу кесепеттер жөнүндө.

A14. A13-пунктунда айтылып өткөн маалыматтык өз ара аракеттенүү мисалы, төмөнкүдөй учурларда өзгөчө орундуу болушу мүмкүн:

- биринчи жолу аткарылып жаткан аудитордук тапшырма үчүн;
- жетекчиликтин же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын курамында өзгөрүүлөр болгон учурда;
- эгерде башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алуу күтүлүп жаткан учурда.

A15. Эгерде башка маалымат ишкана аны чыгарганга чейин корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар тарабынан бекитилүүгө жатса, башка маалыматтын акыркы варианты болуп корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар тарабынан чыгарууга бекитилген варианты болуп саналат.

- A16. Айрым учурларда ишкананын жылдык отчету ишкананын отчеттук мезгили аяктагандан кийин көп өтпөй мыйзамга же ченемдик актыга же ишкананын отчетторду даярдоо практикасына ылайык чыгарылуучу бир документти билдирет, ошондуктан ал аудиторго аудитордук корутундунун күнүнө чейин жеткиликтүү болот. Башка учурларда мындай документти чыгаруу эң акыркы мөөнөтү же ишкананын өз белгилеген мөөнөтү келгенге чейин талап кылынбайт. Мындан тышкары, ишкананын жылдык отчету ар биринин чыгаруу мөөнөтү ар түрдүү талаптар менен аныкталган же чыгаруу мөөнөттөрүнө карата ишкананын отчетторду даярдоосунун ар түрдүү практикасына шайкеш келген документтердин жыйындысын билдирген жагдайлар келип чыгышы мүмкүн.
- A17. Аудитордук корутундунун күнүнө карата ишкана ишкананын жылдык отчетунун курамына кирүүсү мүмкүн болгон документти (мисалы, кызыкдар тараптарга ыктыярдуу берилүүчү отчет) даярдоо жөнүндө маселени караган, бирок жетекчилик аудиторго бул документти чыгаруунун максатын же мөөнөттөрүн ырастап бере албаган жагдайлар келип чыгышы мүмкүн. Эгерде аудитор мындай документти чыгаруунун максатын же мөөнөттөрүн белгилей албаса, ушул документ ушул стандарттын максаттары үчүн башка маалымат катарында каралбайт.
- A18. Башка маалыматты өз убагында (аудитордук корутундунун күнүнө чейин) алуу финансылык отчеттуулукка, аудитордук корутундуга же башка маалыматка аларды чыгарганга чейин зарыл болгон кандай гана болбосун өзгөртүүлөрдү киргизүүгө мүмкүндүк берет. Аудитордук тапшырма боюнча кат⁶ аудиторго башка маалыматты өз убагында берүү, эгер мүмкүн болсо, аудитордук корутундунун күнүнө чейин берүү жөнүндө жетекчилик менен макулдашууга шилтемени камтышы мүмкүн.
- A19. Эгерде башка маалымат пайдалануучуларга ишкананын сайты аркылуу гана берилсе, анда ушул стандартка ылайык жол-жоболорду аудитордун аткаруусу үчүн колдонулуучу документ түздөн-түз ишкананын сайтынан алынган вариант эмес, ишкананын өзүнөн алынган башка маалыматтын варианты болуп саналат. Ушул стандартка ылайык аудитор ишкананын сайтында жайгаштырылышы мүмкүн болгон башка маалыматты кошо алганда, башка маалыматты издөөгө, ошондой эле башка маалымат талаптагыдай түрдө ишкананын сайтында чагылдырылгандыгын же кандайдыр-бир башка талаптагыдай түрдө электрондук каражаттардын жардамы менен

⁶ АЭС 210 «Аудитордук тапшырмалардын шарттарын макелдашуу», А24-пункт

берилгендигин же чагылдырылгандыгын ырастоо үчүн кандайдыр-бир жол-жоболорду аткарууга милдеттүү эмес.

A20. Аудиторго аудитордук корутундуда күнүн көрсөтүүгө же эгерде ал башка маалыматтын бөлүгүн же башка маалыматты толугу менен албаган болсо, аны чыгарууга тыюу салынбайт.

A21. Эгерде башка маалымат аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алынган болсо, аудитор АЭС 560тын⁷ 6 жана 7-пункттарына ылайык аткарылган жол-жоболорду кайрадан аткарууга тийиш эмес.

A22. АЭС 580⁸ жазуу жүзүндөгү билдирүүлөрдү колдонууга карата талаптарды белгилейт жана көрсөтмөлөрдү камтыйт. Аудитордук корутундунун күнүнөн кийин гана жеткиликтүү боло турган башка маалыматка карата 13(с)-пунктуна ылайык суралууга тийиш болгон жазуу жүзүндөгү билдирүүлөр аудитор ушул стандартка ылайык зарыл болгон мындай маалыматка карата жол-жоболорду жүргүзө билүүсү үчүн арналган. Мындан тышкары, аудитор башка жазуу жүзүндөгү билдирүүлөрдү да суратуу максатка ылайыктуу деп эсептеши мүмкүн, мисалы төмөнкүлөр тууралуу:

- жетекчилик аудиторго ал чыгарууну болжолдоп жаткан жана башка маалыматты камтышы мүмкүн болгон бардык документтер жөнүндө маалымдаганы;
- аудитор аудитордук корутундунун күнүнө чейин аудитор тарабынан алынган финансылык отчеттуулук жана бардык башка маалымат бири-бирине шайкеш келет жана башка маалымат олуттуу бурмалоону камтыбайт;
- аудитордук корутундунун күнүнө чейин аудитор тарабынан алынбаган башка маалыматка карата жетекчилик мындай башка маалыматты чыгаруунун пландалуучу мөөнөттөрүн көрсөтүү менен аны даярдоону жана чыгарууну пландайт.

Башка маалымат менен таанышуу жана аны кароо (14–15-пункттарды караңыз)

A23. АЭС 200дүн⁹ талаптарына ылайык аудитор аудитти кесипкөй скептицизм менен пландоого жана жүргүзүүгө тийиш. Башка маалымат менен таанышууда жана аны кароодо кесипкөй скептицизмди сактоо мисалы, жетекчилик өз пландарын ийгиликтүү ишке ашырууга карата өтө оптимисттик маанайда болушу мүмкүн экендигин моюнга алууну камтыйт, ошондой эле төмөнкүлөргө

⁷ АЭС 560 «Отчеттук күндөн кийинки окуялар»

⁸ АЭС 580«Жазуу жүзүндөгү билдирүүлөр»

⁹ АЭС 200, 15-пункт.

шайкеш келбей калышы мүмкүн болгон маалыматка карата өтө жогорку деңгээлде көңүл бурууну карайт:

- (a) финансылык отчеттуулукка; же
- (b) аудиттин жүрүшүндө аудитор тарабынан алынган билимдерге.

A24. АЭС 220га¹⁰ ылайык тапшырманын жетекчиси кесиптик стандарттарга жана колдонулуучу мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык жетектөөнү, контролдоону жүзөгө ашырууга жана аудитордук тапшырманы аткарууга жоопкерчилик тартууга тийиш. Ушул стандарттын контекстиндеги 14–15-пункттардын талаптарын аткаруу максатында аудитордук топтун талаптагыдай курамын аныктоодо эске алуу керек болгон факторлор төмөнкүлөрдү камтыйт:

- аудитордук топтун мүчөлөрүнүн тиешелүү тажрыйбасы;
- тапшырманы аткаруу үчүн дайындалган аудитордук топтун мүчөлөрү башка маалымат менен аудиттин жүрүшүндө алынган зарыл билимдердин ортосунда шайкеш эместикти табуу үчүн бул билимдерге ээ экендигин же жоктугун;
- 14–15-пункттардын талаптарын аткарууда колдонулуучу ой жүгүртүүлөрдүн деңгээлин. Мисалы, башка маалыматта камтылган жана финансылык отчеттуулуктун көрсөткүчтөрүндөй болууга тийиш болгон сандык көрсөткүчтөрдүн шайкештигин баалоо боюнча жол-жоболор аудитордук топтун тажрыйбасы азыраак мүчөсү тарабынан аткарылышы мүмкүн;
- топтун аудити учурунда ушул компонентке тиешелүү башка маалыматка карата компоненттин аудитуруна суроо-талапты жиберүү зарылдыгынын бардыгы.

Башка маалымат менен финансылык отчеттуулуктун ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу маселени кароо (14(a)-пунктун караңыз)

A25. Башка маалымат финансылык отчеттуулуктагы сандык көрсөткүчтөр же башка элементтер жөнүндө кыйла кеңири маалыматты жалпылап же көрсөтө турган сандык көрсөткүчтөрдү же башка элементтерди камтышы мүмкүн. Мындай сандык көрсөткүчтөрдүн же башка элементтердин мисалдары төмөнкүлөрдү камтышы мүмкүн:

- финансылык отчеттуулуктан үзүндүлөрдү камтыган таблицалар, схемалар же графиктер;

¹⁰ АЭС 220«Финансылык отчеттуулуктун аудитин жүргүзүүдө сапатты контролдоо»,15(a)-пункту

- финансылык отчеттуулукта көрсөтүлгөн калдыктын же эсептин кыйла толук маалыматын камтыган ачып көрсөтүү, мисалы: «20X1-жылдын кирешесине X продуктусун сатуудан түшкөн XXX млн жана Y продуктусун сатуудан түшкөн YYY млн киргиздим»;
- финансылык натыйжалардын сыпаттамасын, мисалы: «Изилдөөгө жана иштеп чыгууга кеткен чыгымдардын жалпы суммасы 20X1-жылы XXX түздү».

A26. Башка маалыматтын курамындагы тандалып алынган сандык көрсөткүчтөрдүн же башка элементтердин финансылык отчеттуулуктун маалыматтары менен шайкештигин баалоодо аудитордон финансылык отчеттуулуктун сандык көрсөткүчтөрү же башка элементтери жөнүндө толук маалыматка дал келүүгө, жалпылоого же берүүгө тийиш болгон башка маалыматтагы бардык сандык көрсөткүчтөрдү же башка элементтерди финансылык отчеттуулуктун ушундай сандык көрсөткүчтөрү же башка элементтери менен салыштыруу талап кылынбайт.

A27. Салыштыруу үчүн сандык көрсөткүчтөрдү же башка элементтерди тандап алуу кесипкөй ой жүгүртүүнүн предмети болуп саналат. Мындай ой жүгүртүүгө колдонулуучу факторлор төмөнкүлөрдү камтыйт:

- берилген контексттеги сандык көрсөткүчтүн же башка элементтин маанилүүлүгү, бул пайдалануучулар сандык көрсөткүчкө же башка элементке бере турган маанилүүлүгүнө, мисалы, негизги коэффициентине же көрсөткүчүнө таасирин тийгизиши мүмкүн;
- сандык көрсөткүч болгон учурда, бул факторлор тиешелүү болгон финансылык отчеттуулуктун же башка маалыматтын эсептери же элементтери менен салыштырмалуу анын салыштырма көлөмүн;
- башка маалыматта камтылган конкреттүү сандык көрсөткүчтүн же башка элементтин сезгичтиги, мисалы, жогорку жетекчиликке акцияларга негизделген төлөп берүүнү.

A28. 14(a)-пунктунун талаптарын аткаруу үчүн жол-жоболордун мүнөзүн жана көлөмүн аныктоо ушул стандартка ылайык аудитордун милдети башка маалыматка карата ишенимди камсыз кылган тапшырманы аткарууну болжолдобой тургандыгын жана ага башка маалыматка карата ишенимди алуу милдетин жүктөбөй тургандыгын эске алуу менен кесипкөй ой жүгүртүүнүн предмети болуп саналат. Мындай жол-жоболордун мисалдары төмөнкүлөрдү камтыйт:

- финансылык отчеттуулукта камтылган маалыматка

дал келген маалыматты алуу үчүн – мындай маалыматты финансылык отчеттуулук менен салыштыруу;

- финансылык отчеттуулукта ачып көрсөтүлгөн маалыматтар сыяктуу мааниге ээ маалымат үчүн – колдонулуучу сөздөрдү салыштыруу жана колдонулуучу баяндалыштардагы дал келбестиктердин маанилүүлүгүн, ошондой эле мындай дал келбестиктер ар түрдүү мааниге алып келеби же жоктугу тууралуу маселени кароо;
- башка маалыматтын курамында көрсөтүлгөн сандык көрсөткүч менен финансылык отчеттуулукта камтылган көрсөткүчтү салыштырып текшерүүнү жетекчиликтен алуу, ошондой эле:
  - салыштырып текшерүү элементтерин финансылык отчеттуулуктун жана башка маалыматтын маалыматтары менен салыштыруу;
  - салыштырып текшерүүдө эсептердин математикалык тактыгын текшерүү.

A29. Башка маалыматта камтылган тандалып алынган сандык көрсөткүчтөрдүн же башка элементтердин финансылык отчеттуулуктун маалыматтары менен шайкештигин баалоо башка маалыматтын мүнөзүн, финансылык отчеттуулукка салыштырмалуу аларды берүү тартибин эске алуу менен орундуу болгондо киргизилет.

Башка маалымат менен аудиттин жүрүшүндө аудитор алган билимдердин ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу маселени кароо (14(b)-пунктун караңыз)

A30. Башка маалымат аудиттин жүрүшүндө аудитор алган ошол билимдерге тиешеси бар сандык көрсөткүчтөрдү же элементтерди камтышы мүмкүн (14(a)-пунктунда көрсөтүлгөндөрдөн тышкары). Мындай сандык көрсөткүчтөрдүн же элементтердин мисалдары төмөнкүлөрдү камтышы мүмкүн:

- продукциянын өндүрүлгөн бирдиктери жөнүндө маалыматты же географиялык региондор боюнча продукция тууралуу маалыматтары менен таблицаны ачып көрсөтүү;
- «жылдын ичинде ишкана X продуктусун жана Y продуктусун өндүрүп баштагандыгы» тууралуу билдирүү;
- ишкананын негизги ишмердүүлүгүн жүзөгө ашыруусу жайгашкан жерлеринин жалпыланган тизмеги, мисалы: «Ишкананын ишмердүүлүгүн жүзөгө ашыруунун негизги борбору X өлкөсүндө жайгашкан, ишмердүүлүк ошондой эле Y жана Z өлкөлөрүндө да жүзөгө ашырылат».

- A31. Аудиттин жүрүшүндө аудитор тарабынан өздөштүрүп алынган маалыматтар ишкана жана анын чөйрөсүн, анын ичинде АЭС 315 (кайра каралган)¹¹ ылайык алынган анын ички контролдоо системасын түшүнүүнү да камтыйт. АЭС 315 (кайра каралган) аудитор алууга тийиш болгон жана төмөнкүлөрдү изилдөө сыяктуу мындай аспектилерди камтыган түшүнүү сыпатталган:
- (a) тиешелүү тармактык, жөнгө салуучу жана башка тышкы факторлорду;
  - (b) ишкананын ишмердүүлүгүнүн мүнөзүн;
  - (c) ишкананын эсеп саясатын тандап алуусун жана колдонуусун;
  - (d) ишканын максаттарын жана стратегияларын;
  - (e) ишкананын финансылык натыйжалуулугун баалоону жана талдоону;
  - (f) ишкананын ички контролдоо системасын.
- A32. Аудиттин жүрүшүндө аудитор тарабынан өздөштүрүп алынган маалыматтар ошондой эле божомолдук мүнөздөгү маселелерди да камтышы мүмкүн. Мындай маселелер мисалы, гудвил сыяктуу материалдык эмес активдерди наркынын түшүшүнө тесттерди жүргүзүүдө жетекчилик тарабынан колдонулган божомолдорду баалоодо же жетекчиликтин ишкана өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүн баалоосун талдоодо аудитор эсепке алган бизнестин келечегин жана акча каражаттарынын келечектеги агымдарын камтышы мүмкүн.
- A33. Башка маалымат менен аудиттин жүрүшүндө аудитор өздөштүрүп алынган маалыматтардын ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу маселени кароодо аудитор башка маалыматтын курамындагы мындай маселеге карата башка маалыматты бурмалоо олуттуу болушу мүмкүн болгон өтө маанилүү маселелерге бүт көңүлүн толугу менен бурууга тийиш.
- A34. Башка маалыматтын курамындагы көптөгөн маселелерге карата аудитордун эсиндеги аудиттин жүрүшүндө алынган аудитордук далилдерди жана чыгарылган тыянактарды эсине түшүрүү ага башка маалымат менен аудиттин жүрүшүндө алынган билимдеринин ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугун аныктоого мүмкүнчүлүк берүү үчүн жетиштүү болот. Аудитор канчалык тажрыйбалуу болсо жана ал канчалык аудиттин эң негизги аспектилери жөнүндө көп маалыматка ээ болсо, ал эстей ала турган

¹¹ АЭС 315 (кайра каралган) «Ишкананы жана анын чөйрөсүн изилдөө аркылуу олуттуу бурмалоонун тобокелдиктерин табуу жана баалоо», 11–12-пункттар.

тиешелүү маселелер жөнүндө маалыматтар жетиштүү боло тургандыгынын ыктымалы ошончолук чоң. Мисалы, аудитор анын эсинде калган жетекчилик же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар менен жүргүзүлгөн талкуулоолор жөнүндө же кошумча аракеттерди аткаруу зарылдыгы жок эле директорлор кеңешинин жыйындарынын протоколдору менен таанышуу сыяктуу аудиттин жүрүшүндө жүргүзүлгөн жол-жоболордун натыйжалары тууралуу маалыматтарды эске алуу менен башка маалымат менен аудиттин жүрүшүндө алынган билимдердин ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугун карай алат.

A35. Аудитор тиешелүү аудитордук документтерге кайрылуу же аудитордук топтун тиешелүү мүчөлөрүнөн же аудиторлордон тиешелүү компоненттерди сурамжылоо аудитордун олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу маселени кароосу үчүн талаптагыдай негиз болуп санала тургандыгын аныктай алат. Мисалы:

- башка маалымат продукцияны көп өндүрүүчү линияны токтотуу пландалганын сыпаттаса, аудиторго өндүрүштү токтотуу пландалган тууралуу белгилүү болсо да, ал ушул сыпаттама менен аудиттин жүрүшүндө өздөштүрүп алынган маалыматтардын ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу өзүнүн ой-пикирин ырастоо үчүн бул тармактагы аудитордук жол-жоболорду аткарган аудитордук топтун тиешелүү мүчөлөрүнөн сурап биле алат;
- башка маалымат аудиттин жүрүшүндө каралган соттук териштирүүнүн маанилүү окуяларын толугу менен сыпаттаса, бирок аудитор аларды так жетиштүү деңгээлде эстей албаса, аудиторго эстетүүгө жардам берген толук маалыматтын кыскача сыпаттамасы камтылган аудитордук документтерге кайрылуу зарылдыгы келип чыгат.

A36. Аудитордун тиешелүү аудитордук документтерге кайрылуусу же аудитордук топтун тиешелүү мүчөлөрүнөн же аудиторлордон тиешелүү компоненттерди сурамжылоосу тууралуу маселе, эгерде боло турган болсо, анда канчалык даражада кесипкөй ой жүгүртүүнүн предмети болуп саналат. Бирок башка маалыматка киргизилген маселе боюнча аудитордун тиешелүү аудитордук документтерге кайрылуу же аудитордук топтун тиешелүү мүчөлөрүнөн же аудиторлордон тиешелүү компоненттерди сурамжылоо зарылдыгы жок болушу мүмкүн.

Башка маалымат олуттуу бурмалангандыгы мүмкүндүгүнүн башка белгилерине өтө көңүл буруу (15-пунктту караңыз)

A37. Башка маалымат финансылык отчеттуулукка тиешеси жок жана

аудиттин жүрүшүндө алынган аудитордун билимдеринен тышкары болгон маселелерди талкуулоону камтышы мүмкүн. Мисалы, башка маалымат ишкананын парник газдарынын абага чыгаруулары тууралуу билдирүүнү камтышы мүмкүн.

А38. Финансылык отчеттуулукка же аудиттин жүрүшүндө алынган аудитордун билимдерине тиешеси жок башка маалымат олуттуу бурмалангандыгы мүмкүндүгүнүн башка белгилерине өтө көңүл буруу аудиторго аудитордун божомолу боюнча олуттуу даражада жалган же адашууга алып барган билдирүүнү, кош көңүл даярдалган билдирүүнү же маалыматтар берилбей калган же көп маанилүү баяндалган маалыматтар, анын натыйжасында башка маалымат адашууга алып келген билдирүүнү камтыган башка маалымат менен жалган ассоциацияланган кырдаалдардан ага ылайык ал алыс болууга милдеттүү болгон тиешелүү этикалык талаптарды сактоого жардам берет.¹² Башка маалымат олуттуу бурмаланышы мүмкүн экендигинин башка белгилерине өтө көңүл буруу аудитордун төмөнкүдөй сыяктуу маселелерди аныктоого алып келет:

- башка маалымат менен таанышкан аудитордук топтун мүчөлөрүнүн жалпы билимдери (аудиттин жүрүшүндө алынгандардан тышкары) менен башка маалыматтын ортосунда ажырымдардын болуусу аудиторго башка маалымат олуттуу бурмалоолорду камтышы мүмкүн деп божомолдоого мүмкүндүк берет; же
- аудиторго башка маалымат олуттуу бурмалоону камтышы мүмкүн деп божомолдоого мүмкүндүк берүүчү башка маалыматка киргизилген маалыматтардын ички шайкеш эместиги.

Башка маалыматтын мүмкүн болгон олуттуу шайкеш эместиги же мүмкүн болгон олуттуу бурмалоо учурларында жүргүзүлүүчү жол-жоболор (16-пунктту караңыз)

А39. Аудитор тарабынан жүргүзүлгөн жетекчилик менен олуттуу шайкеш эместикти (же олуттуу бурмалоону камтыган башка маалыматты) талкуулоо башка маалыматтын алкагында жетекчилик тарабынан берилген билдирүүлөрдүн негиздемелерин берүү тууралуу жетекчиликтен алынуучу суроо-талапты камтышы мүмкүн. Кошумча маалыматтын же жетекчиликтин түшүндүрмөлөрүнүн негизинде аудитор башка маалымат олуттуу бурмалоолорду камтыбай тургандыгын ырастай алат. Мисалы, жетекчиликтин түшүндүрмөсү пикирлердеги айырмачылыктардын укук ченемдүүлүгүнүн акылга сыярлык жана жетиштүү негиздемесин камтышы мүмкүн.

¹² БЭЭСК Кодекси, 110.2-пункт

- A40. Тескерисинче, жетекчилик менен талкуулоо аудитордун башка маалыматты олуттуу бурмалоо бардыгы тууралуу тыянагын ырастаган кошумча маалыматты бериши мүмкүн.
- A41. Аудиторго жетекчиликтин көбүнчө фактыларга негизделген маселелер боюнча тыянактарына караганда пикирлерин айтууну колдонууну талап кылган маселелер боюнча тыянактарынан шектенүү кыйынга турушу мүмкүн. Бирок башка маалымат финансылык отчеттуулукка же аудиттин жүрүшүндө өздөштүрүп алынган маалыматтардын туура келбегендиги тууралуу билдирүүнү камтый тургандыгы тууралуу аудитор тыянак чыгарган жагдайлар да пайда болушу мүмкүн. Бул жагдайлар башка маалыматтан, финансылык отчеттуулуктан же аудиттин жүрүшүндө өздөштүрүп алынган маалыматтарга шек саноого алып келет.
- A42. Башка маалыматты олуттуу бурмалоо мүмкүндүгүнүн кеңири спектри болгондуктан, аудитор башка маалымат олуттуу бурмалоону камтый тургандыгы тууралуу тыянак чыгаруу үчүн жүргүзө турган башка жол-жоболордун мүнөзү жана көлөмү конкреттүү жагдайларда аудитордун кесипкөй ой жүгүртүүсүнүн предмети болуп саналат.
- A43. Маселе финансылык отчеттуулукка же аудиттин жүрүшүндө алган аудитордун билимдерине тиешеси жок болсо, анын аудитордун суроо-талабына карата жетекчиликтин жообун толугу менен баалоого мүмкүнчүлүгү жок болот. Ага карабастан кошумча маалыматтан же жетекчиликтин түшүндүрмөлөрүнөн же жетекчилик тарабынан башка маалыматка киргизилген кийинки өзгөртүүлөрдөн улам аудитор олуттуу шайкеш эместик мүмкүндүгү же башка маалыматты олуттуу бурмалоо мүмкүндүгүнүн жок экендигине ишениши мүмкүн. Аудитор олуттуу шайкеш эместик мүмкүндүгү же башка маалыматты олуттуу бурмалоо мүмкүндүгүнүн жок экендиги тууралуу жыйынтык чыгара албаган учурда, ал жетекчиликке квалификацияланган үчүнчү жакка (мисалы, жетекчиликтин экспертине же юристине) кайрылууну сунуштай алат. Жетекчиликтин консультациясынын жыйынтыгы боюнча жоопторду карап чыккандан кийин айрым учурларда аудитор башка маалыматты олуттуу бурмалоо бар же жоктугу тууралуу тыянак чыгарууга мүмкүнчүлүгү болбойт. Ал учурда аудитор төмөнкү аракеттердин бирин же бир нечесин жасай алат:
- аудитордун юристтен консультация алуусу;
  - аудитордук корутунду үчүн кесепеттерин кароо, мисалы, жетекчиликтин чектөө киргизүүсү менен байланышкан жагдайларды сыпаттоо керек же керек эместиги;
  - аудитти жүргүзүүдөн баш тартуу, эгерде бул колдонулуучу мыйзамдарга же ченемдик актыларга ылайык мүмкүн болсо.

Аудитор башка маалыматты олуттуу бурмалоо бардыгы тууралуу тыянак чыгарган учурда жүргүзүлүүчү жол-жоболор

Аудитор аудитордук корутундунун күнүнө чейин алынган башка маалыматта олуттуу бурмалоо бардыгы тууралуу тыянак чыгарган учурда жүргүзүлүүчү жол-жоболор (18-пунктуу караңыз)

A44. Эгерде башка маалымат корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактарга маалымдалгандан кийин оңдолбосо, аудитор тарабынан көрүлүүчү аракеттер аудитордун кесипкөй ой жүгүртүүсүнүн предмети болуп саналат. Аудитор жетекчиликтин же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын чынчылдыгы жана ак ниеттүүлүгү шек саноону пайда кылабы же жоктугун, алардын оңдоолорду киргизбөө себептеринин негиздүүлүгүн, мисалы, аудитор адаштырууга алып баруучу ниети бардыгынан шек санаган учурду эске алса болот. Аудитор ошондой эле юристин кызмат көрсөтүүлөрүнө таянуу максатка ылайыктуу деп эсептей алат. Айрым учурларда аудитор мыйзамдарга, ченемдик актыларга же башка кесиптик стандарттарга ылайык маселе жөнүндө жөнгө салуучу органга же тиешелүү кесиптик уюмга билдирүүгө милдеттүү болот.

Кесепеттери жөнүндө маалымдоо (18(a)-пунктун караңыз)

A45. Сейрек учурларда финансылык отчеттуулук тууралуу пикирди билдирүүдөн баш тартуу жөндүү болушу мүмкүн, качан гана башка маалыматтагы олуттуу бурмалоону оңдоодон баш тартуу жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын ак ниеттүүлүгүнөн кыйла шек саноону туудурса, бул болсо жалпысынан аудитордук далилдердин ишенимдүүлүгүнөн күмөн саноого алып келсе.

Тапшырмадан баш тартуу (18(b)-пунктун караңыз)

A46. Колдонулуучу мыйзамдарга же ченемдик актыларга ылайык тапшырмадан баш тартууга мүмкүн болсо, бул башка маалыматтагы олуттуу бурмалоону оңдоодон баш тартуу жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын ак ниеттүүлүгүнөн кыйла шек саноону туудурса, бул болсо аудиттин жүрүшүндө алардан алынган билдирүүлөрдүн ишенимдүүлүгүнөн күмөн саноого алып келген жагдайларда максатка ылайыктуу болот.

Мамлекеттик сектордун ишканаларынын өзгөчөлүктөрү (18(b)-пунктун караңыз)

A47. Мамлекеттик сектордун ишканалары болгон учурда тапшырмадан баш тартууга мүмкүн эмес. Мындай учурларда аудитор мыйзам чыгаруу органына маселени сыпаттоо менен отчет бере алат же башка

талаптагыдай чараларды көрүүсү мүмкүн.

Аудитор аудитордук корутундунун күнүнө чейин алынган башка маалыматта олуттуу бурмалоо бардыгы тууралуу тыянак чыгарган учурда жүргүзүлүүчү жол-жоболор (19-пунктту караңыз)

- A48. Эгерде аудитор аудитордук корутундунун күнүнө чейин алынган башка маалымат олуттуу бурмалоону камтыгандыгы тууралуу жыйынтык чыгарса жана мындай олуттуу бурмалоо оңдолгон болсо, ушул жагдайларда зарыл болгон аудитордун жол-жоболору оңдоо киргизилгендигин аныктоону (17(a)-пунктуна ылайык) камтыйт жана башка маалыматты алгандарга, эгерде ал мурун берилген болсо, аны кайра карап чыгуу жөнүндө маалымдоо боюнча жетекчилик тарабынан жасалган аракеттерди талдоону камтышы мүмкүн.
- A49. Эгерде корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар башка маалыматты кайра карап чыгууга макул болбосо, оңдолбогон бурмалоого аудитордук корутунду арналып даярдалган пайдалануучулардын көңүлүн тиешелүү түрдө буруу үчүн талаптагыдай чараларды көрүү кесипкөй ой жүгүртүүнү колдонууну талап кылат жана конкреттүү юрисдикциянын тиешелүү мыйзамы же ченемдик актысы менен жөнгө салынышы мүмкүн. Тиешелүү түрдө, аудитор өзүнүн мыйзамдуу укуктарын жана милдеттерин талкуулоо үчүн юристин кызмат көрсөтүүлөрүн алуу максатка ылайыктуу деп эсептейт.
- A50. Эгерде башка маалыматты олуттуу бурмалоо оңдолбогон бойдон кала турган болсо, аудитор оңдолбогон олуттуу бурмалоого аудитордук корутунду арналып даярдалган пайдалануучулардын көңүлүн тиешелүү түрдө буруу үчүн көрүүсү керек болгон талаптагыдай чаралар, эгерде буга мыйзам же ченемдик акты менен тыюу салынбаса, мисалы төмөнкүлөрдү камтыйт:
- 22-пунктка ылайык өзгөртүлгөн бөлүмдү кошо алганда, жетекчиликке жаңы же оңдолгон аудитордук корутундуну берүү жана аудитордук корутунду арналып даярдалган пайдалануучуларга бул жаңы же оңдолгон аудитордук корутундуну берүү зарылдыгын жетекчиликке көрсөтүү. Мында аудиторго Аудиттин эл аралык стандарттарынын же колдонулуучу мыйзамдын же ченемдик актынын талаптарынын жаңы же оңдолгон аудитордук корутундунун күнүнө таасири бар болсо, анда муну кароо керек болот. Аудитор ошондой эле жаңы же оңдолгон аудитордук корутундуну мындай пайдалануучуларга берүү үчүн жетекчилик кандай иш аракеттерди жасагандыгын текшерет;
  - аудитордук корутунду арналып даярдалган

пайдалануучулардын көңүлүн башка маалыматтын олуттуу бурмалоосуна буруу, мисалы акционерлердин жалпы чогулушунда маселени кароо жолу менен;

- жөнгө салуучу же тиешелүү кесиптик уюмга оңдолбогон олуттуу бурмалоо тууралуу маалымдоо; же
- тапшырманы аткарууну улантуу үчүн кесепеттерин кароо (ошондой эле А46-пунктун караңыз).

Финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоо же аудитор кайрадан ишкананы жана анын чөйрөсүн изилдөө зарылдыгы болгон учурларда жүргүзүлүүчү жол-жоболор (20-пунктту караңыз)

А51. Башка маалымат менен таанышуу учурунда аудиторго төмөнкүдөй кесепеттерге ээ жаңы маалымат белгилүү болушу мүмкүн:

- аудитордун түшүнүүсү үчүн ишкана жана анын чөйрөсү жана тиешелүү түрдө, аудитордун тобокелдиктерди баалоону кайра карап чыгуу зарылдыгын ырастап бере алат.¹³
- аудитордун табылган бурмалоолордун аудитке таасирин жана оңдолбогон бурмалоолордун, эгер мындай бар болсо, финансылык отчеттуулукка таасирин баалоо боюнча милдеттерин.¹⁴
- отчеттук күндөн кийинки окуяларга карата аудитордун милдеттерин.¹⁵

Корутунду түзүү (21–24-пункттарды караңыз)

А52. Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналбаган ишкананын финансылык отчеттуулугуна аудит жүргүзүү максатында аудитор аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алууну пландап жаткан башка маалыматты аудитордук корутундуда көрсөтүүнү аудитор ушул стандартка ылайык аудитордун жоопкерчилигине жайылтылган башка маалыматтын кошумча ачыктыгын камсыз кылуу үчүн орундуу деп эсептеши мүмкүн. Аудитор муну мисалы, жетекчиликтин мындай башка маалымат аудитордук корутундунун күнүнөн кийин чыгарыла тургандыгын ага билдирүү мүмкүнчүлүгү болгон учурларда орундуу деп эсептеши мүмкүн

Билдирүүлөрдүн баяндалыштарынын мисалдары (21–22-пункттарын караңыз)

---

¹³ АЭС 315 (кайра каралган), 11, 31 жана А1-пункттары.

¹⁴ АЭС 450 «Аудиттин жүрүшүндө аныкталган бурмалоолорду баалоо».

¹⁵ АЭС 560, 10 жана 14-пункттар

A53. Аудитордук корутундунун «Башка маалыматтар» бөлүмүнүн баяндалыштарынын мисалдары 2-тиркемеде келтирилген.

Аудитордун финансылык отчеттуулук тууралуу пикири коюлган шартты камтыган же терс болгон учурларда корутундуларды чыгаруунун кесепеттери (23-пунктту караңыз)

A54. Финансылык отчеттуулук жөнүндө аудитордун коюлган шарты бар пикири же терс пикири 22(е)-пунктунда каралган билдирүүгө таасирин тийгизбеси мүмкүн, эгерде аудитордун пикири ага карата модификацияланган маселе башка маалыматка киргизилбесе же башка түрдө анда айтылбаса жана эгерде бул маселе башка маалыматтын кандайдыр-бир бөлүгүнө таасирин тийгизбесе. Мисалы, финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясынын талаптарына ылайык директорлорду сыйлоо жөнүндө маалымат ачып көрсөтүлбөгөндүгүнүн натыйжасында финансылык отчеттуулук жөнүндө коюлган шарты бар пикирдин ушул стандарттын талаптарына ылайык корутунду чыгаруу үчүн кесепеттери болбойт. Башка жагдайларда A55-A58-пункттарында көрсөтүлгөндөй мындай корутундуну чыгарууда кесепеттери болушу мүмкүн.

Финансылык отчеттуулукту олуттуу бурмалоонун натыйжасында коюлган шарты бар пикир

A55. Аудитор коюлган шарты бар пикирди билдирген учурда башка маалымат да финансылык отчеттуулук жөнүндө коюлган шарты бар пикирди билдирүүгө алып келген маселеге окшош же ага тиешеси бар маселе боюнча бурмалоолорду камтый тургандыгын же камтыбасын карап чыгуу максатка ылайыктуу болушу мүмкүн.

Аудиттин көлөмүн чектөөнүн натыйжасында коюлган шарты бар пикир

A56. Эгерде финансылык отчеттуулуктун олуттуу элементине карата аудиттин көлөмүн чектөө бар болсо, аудитор ушул маселе боюнча талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албайт. Мындай жагдайларда аудитор ушул маселеге тиешелүү болгон башка маалыматтын сандык көрсөткүчтөрү же башка элементтери башка маалыматты олуттуу бурмалоого алып келери же алып келбестиги тууралуу жыйынтык чыгаруу мүмкүнчүлүгүнө ээ болбойт. Тиешелүү түрдө, аудитор «Коюлган шарты бар пикирди билдирүү үчүн негиз» бөлүмүндө көрсөтүлгөндөй эскертүү ага карата финансылык отчеттуулук жөнүндө аудитордук пикирге киргизилген башка маалыматтын курамында жетекчилик тарабынан сыпатталган маселени алардын карап чыгуусу мүмкүн эместигин көрсөтүү үчүн 22(е)-пунктунда каралган билдирүүнүн баяндалышын өзгөртүү мүмкүндүгү керек болот. Аудитор ага карабастан, алар тарабынан табылган, башка маалыматта камтылган бардык башка оңдолбогон

олуттуу бурмалоолор жөнүндө корутундуда билдирүүгө тийиш.

Терс пикир

А57. «Коюлган шарты бар пикирди билдирүү үчүн негиз» бөлүмүндө сыпатталган белгилүү бир маселеге же маселелерге карата финансылык отчеттуулук жөнүндө терс пикирди билдирүү аудитордук корутундуга аудитор тарабынан табылган жана 22(е)(ii)-пунктуна ылайык корутундуда чагылдырылууга тийиш болгон башка маалыматтагы олуттуу бурмалоолор тууралуу маалыматтарды киргизбей коюу үчүн негиз болуп саналбайт. Эгерде аудитор финансылык отчеттуулук жөнүндө терс пикирди билдирсе, мисалы башка маалыматтын сандык көрсөткүчтөрү же башка элементтери финансылык отчеттуулук жөнүндө терс пикирди билдирүүгө алып келген маселеге окшош же ага тиешеси бар маселеге карата олуттуу бурмалангандыгын көрсөтүү менен 22(е)-пунктунда каралган баяндалышты талаптагыдай түрдө өзгөртүү андан талап кылынат.

Пикирди билдирүүдөн баш тартуу

А58. Эгерде аудитор финансылык отчеттуулук жөнүндө пикирди билдирүүдөн баш тартса, анда башка маалымат жөнүндө бөлүмдү кошо алганда, аудит тууралуу кошумча маалыматты берүү жалпысынан көңүлдү финансылык отчеттуулук жөнүндө пикирди билдирүүдөн баш тартуудан башка жакка бурат. Тиешелүү түрдө, мындай жагдайларда АЭС 705тин (кайра каралган) талаптарына ылайык аудитордук корутунду ушул стандартта каралган корутунду чыгарууга коюлган талаптар чагылдырылган бөлүмдү камтыбоого тийиш.

Мыйзамдар же ченемдик актылар менен каралган корутундуларды берүү (24-пунктту караңыз)

А59. АЭС 200¹⁶ аудитордон Аудиттин эл аралык стандарттарынын талаптарына кошумча мыйзамдык же ченемдик талаптарды сактоо талап кылына тургандыгы түшүндүрүлөт. Мындай учурда аудитор аудитордук корутундуда ушул стандартта сыпатталгандардан айырмаланган баяндоонун белгилүү бир тартибин же белгилүү бир баяндалыштарды колдонууга милдеттүү болот. Аудит жүргүзүү учурунда Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык аудитордук корутундунун баяндалыштарында ырааттуулукту сактоо дүйнө жүзүндө таанылган стандарттарга ылайык аткарылган аудитордук тапшырмаларды идентификациялоону жеңилдетүү менен дүйнө рыногунда ага болгон ишенимди арттырат. Эгерде башка маалыматка карата корутундуларды берүүгө коюлган мыйзамдык же ченемдик

¹⁶ АЭС 200, А57-пункт

талаптар менен ушул стандарттын талаптарынын ортосундагы айырмачылыктар аудитордук корутундуну баяндоо тартибине жана баяндалыштарга гана тиешеси бар болсо жана эң аз дегенде 24-пунктта көрсөтүлгөн элементтердин ар бири аудитордук корутунду камтылган болсо, анда мындай аудитордук корутунду Аудиттин эл аралык стандарттарына шилтемени камтышы мүмкүн. Тиешелүү түрдө, ушул жагдайларда эгерде аудитордук корутунду колдонулган баяндоо тартиби жана баяндалыштар корутундуларга коюлган мыйзамдык же ченемдик талаптар менен регламенттелсе да, аудитор ушул стандарттын талаптарын аткарды деп эсептелинет.

1-тиркеме

(14, А8-пункттарын караныз)

Башка маалыматка киргизилиши мүмкүн болгон сандык көрсөткүчтөрдүн же башка элементтердин мисалдары

Төмөндө башка маалыматка киргизилиши мүмкүн болгон сандык көрсөткүчтөрдүн жана башка элементтердин мисалдары келтирилген. Бул тизмек толук болуп саналбайт.

Сандык көрсөткүчтөр

- Таза киреше, акцияга пайда, дивиденддер, сатуулар жана башка операциялык кирешелер, ошондой эле сатып алуулар жана операциялык чыгашалар сыяктуу негизделген финансылык натыйжалардын кыскача отчетунун беренелери.
- Ишмердүүлүктүн негизги багыттары боюнча улантылып жаткан ишмердүүлүктөн же географиялык сегменттер же продукциянын түрлөрү боюнча сатуудан түшкөн киреше сыяктуу тандалма операциялык маалыматтар.
- Активдерди сатуу, соттук териштирүүлөр боюнча резервдер, активдердин наркын түшүрүү, салыктык оңдоп-түзөөлөр, курчап турган чөйрөнү калыбына келтирүүгө резервдер жана кайра түзүмдөштүрүүгө жана өзгөртүп түзүүгө чыгашалар сыяктуу өзгөчө беренелер.
- Ликвиддүүлүк жана капиталдык ресурстар жөнүндө маалымат, мисалы, акча каражаттары жана алардын эквиваленттери жана рыноктук баалуу кагаздар, дивиденддер, зайымдар, финансылык ижара жана азчылыктын үлүшү боюнча милдеттенмелер.
- Сегменттер же бөлүмдөр боюнча капиталдык салым.
- Баланстан тышкаркы макулдашуулар менен байланышкан сандык көрсөткүчтөр жана тиешелүү финансылык кесепеттер.
- Кепилдиктер, келишимдик милдеттенмелер, юридикалык же экологиялык дооматтар жана башка шарттуу милдеттенмелер менен байланышкан сандык көрсөткүчтөр.
- Финансылык көрсөткүчтөр же дүң пайда, колдонулуучу орточо капиталга киреше, орточо өздүк капиталга киреше, ликвиддүүлүк коэффициенти, пайыздарды жабуу коэффициенти жана карыздык жүктөм коэффициенти сыяктуу коэффициенттер. Бул көрсөткүчтөрдүн айрымдары финансылык отчеттуулуктун маалыматтарына түздөн-түз шайкеш келиши мүмкүн.

Башка элементтер

- Тиешелүү божомолдордун эң маанилүү баалануучу маанилерин түшүндүрүү.
- Байланыштуу тараптарды аныктоо жана алар менен болгон операцияларды сыпаттоо.
- Ишкананын товардык, валюталык же пайыздык тобокелдиктерди башкаруу саясатын же ыкмасын баяндоо, мисалы, форварддык келишимдерди, пайыздык свопторду же башка финансылык инструменттерди колдонуу менен.
- Баланстан тышкаркы макулдашуулардын мүнөзүн сыпаттоо.
- Жетекчиликтин ишкананын тиешелүү тобокелдиктерин сапаттуу баалоосун кошо алганда, кепилдиктерди, ордун толтурууларды, келишимдик милдеттенмелерди, соттук териштирүүлөрдү же экологиялык жоопкерчиликти жана башка шарттуу милдеттенмелерди сыпаттоо.
- Ишкананын ишмердүүлүгүнө же финансылык абалына олуттуу таасирин тийгизген же ишкананын келечектеги финансылык келечегине олуттуу таасирин тийгизе турган жаңы салыктык же экологиялык ченемдик актылар сыяктуу укуктук же ченемдик талаптардагы өзгөртүүлөрдү сыпаттоо.
- Жетекчиликтин мезгил ичинде күчүнө кирген же кийинки мезгилде колдонула турган финансылык отчеттуулуктун жаңы стандарттарынын ишкананын финансылык натыйжаларына, финансылык абалына жана акча каражаттарынын агымдарына тийгизген таасирин сапаттык баалоосу.
- Ишмердүүлүктү жүзөгө ашыруу чөйрөсүн жана келечегин жалпы сыпаттоо.
- Стратегияны баяндоо.
- Негизги товарларга же чийки затка рынок бааларынын өзгөрүүлөрүнүн тенденцияларын сыпаттоо.
- Сунуш, суроо-талап жана укуктук жөнгө салуу көз карашынан алганда географиялык региондордун ортосундагы айырмачылыктар.
- Белгилүү бир сегменттерде ишкананын рентабелдүүлүгүнө таасирин тийгизүүчү конкреттүү факторлорду түшүндүрүү.

2-тиркеме

(21–22, А53-пункттарын караныз)

Башка маалыматка карата аудитордук корутундулардын мисалдары

- 1-мисал. Аудитор бардык башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган жана башка маалыматты олуттуу бурмалоону таба албаган учурда модификацияланбаган пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналган же саналбаган ишканын аудитордук корутундусу.
- 2-мисал. Аудитор башка маалыматты жарым-жартылай аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган, башка маалыматты олуттуу бурмалоону таба албаган жана башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алууну болжолдогон учурда модификацияланбаган пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканын аудитордук корутундусу.
- 3-мисал. Аудитор башка маалыматты жарым-жартылай аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган, башка маалыматты олуттуу бурмалоону таба албаган жана башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алууну болжолдогон учурда модификацияланбаган пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналбаган ишканын аудитордук корутундусу.
- 4-мисал. Аудитор башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин албаган, бирок башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алууну болжолдогон учурда модификацияланбаган пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканын аудитордук корутундусу.
- 5-мисал. Аудитор бардык башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган жана башка маалымат олуттуу бурмалоону камтый тургандыгы тууралуу жыйынтык чыгарган учурда модификацияланбаган пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналган же саналбаган ишканын аудитордук корутундусу.
- 6-мисал. Аудитор бардык башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган жана ал дагы башка маалыматка таасирин тийгизген бириктирилген финансылык отчеттуулуктун

олуттуу элементине карата аудиттин көлөмүн чектөө болгон учурда коюлган шарты бар пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналган же саналбаган ишкананын аудитордук корутундусу.

- 7-мисал. Аудитор бардык башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган жана бириктирилген финансылык отчеттуулук жөнүндө терс пикир, дагы башка маалыматка таасирин тийгизген учурда терс пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналган же саналбаган ишкананын аудитордук корутундусу.

1-мисал. Аудитор бардык башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган жана башка маалыматты олуттуу бурмалоону таба албаган учурда модификацияланбаган пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналган же саналбаган ишканын аудитордук корутундусу.

Аудитордук корутундунун ушул мисалынын максаттары үчүн төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналган же саналбаган ишканын ишенимдүү берүү концепциясына ылайык даярдалган финансылык отчеттуулугунун толук топтомунан аудит жүргүзүлдү. Ушул аудит топтун аудити болуп саналбайт (башкача айтканда АЭС 600¹ колдонулбайт).
- Финансылык отчеттуулук ФОЭС (жалпы багыттагы концепция) ылайык ишканын жетекчилиги тарабынан даярдалган.
- Аудитордук тапшырманын шарттары жетекчиликтин финансылык отчеттуулукту АЭС 210го ылайык даярдоо үчүн жоопкерчилигин чагылдырат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор модификацияланбаган («он») пикирди билдирүү негиздүү болуп санала тургандыгы жөнүндө тыянакка келди.
- Аудитке ушул юрисдикцияда кабыл алынган тиешелүү этикалык талаптар колдонулат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор АЭС 570ке (кайра каралган)² ылайык натыйжасында ишканын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнөн олуттуу шектенүүлөр пайда болушу мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик жоктугу жөнүндө тыянак чыгарды.
- Аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымат АЭС 701ге ылайык билдирилди³.
- Аудитор бардык башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин алды жана андан финансылык отчеттуулуктун олуттуу бурмалоолорун тапкан жок.
- Финансылык отчеттуулукту көзөмөлдөөгө жооптуу жактар финансылык отчеттуулукту даярдоого жооптуу жактардан айырмаланат.
- Финансылык отчеттуулуктун аудитине кошумча аудитордун жергиликтүү мыйзамдарда каралган башка отчетторду түзүү боюнча милдеттери бар.

¹ АЭС 600 «Топтун финансылык отчеттуулугунун (компоненттердин аудиторлорунун ишинин) аудитинин өзгөчөлүктөрү».

² АЭС 570 (кайра каралган) «Ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгү».

³ АЭС 701 «Көз карандысыз аудитордун аудитордук корутундусунда аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымдоо. «Аудиттин негизги маселелери» бөлүмүн киргизүү баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканалар үчүн гана талап кылынат.

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

ABC ишканасынын акционерлерине [же башка тиешелүү даректелүүчү]

Финансылык отчеттуулуктун аудитинин натыйжалары боюнча корутунду⁴

Пикир

Биз ABC ишканасынын (Ишкана) финансылык отчеттуулугунун аудитин жүргүздүк, ал 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчеттон, жыйынды киреше жөнүндө отчеттон, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө отчеттон, ошондой эле финансылык отчеттуулукка эскертүүлөрдөн, анын ичинде эсеп саясатынын негизги жоболорунун кыскача баяндамасынан турат.

Биздин пикирибиз боюнча, тиркелген финансылык отчеттуулук 20X1-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча ишкананын финансылык абалын (же финансылык абалы жөнүндө), ошондой эле анын финансылык натыйжалуулугун (же финансылык натыйжалуулугу жөнүндө) жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылын (же кыймылдары жөнүндө) Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) ылайык бардык олуттуу мамилелерде туура чагылдырат (же *анык жана ишенимдүү түшүнүктү берет*).

Пикирди билдирүү үчүн негиз

Биз Аудиттин эл аралык стандарттарына (АЭС) ылайык аудитти жүргүздүк. Көрсөтүлгөн стандарттарга ылайык биздин жоопкерчилигибиз корутундубуздун «*Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн аудитордун жоопкерчилиги*» бөлүгүндө мындан ары ачып көрсөтүлөт. Биз [юрисдикциянын аталышы] финансылык отчеттуулук аудитибизге карата колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык ишканага көз каранды эмесбиз жана биз бул талаптарга ылайык башка этикалык милдеттерибизди аткардык. Биз өзүбүз алган аудитордук далилдер өз пикирибизди билдирүүгө негиз болушу үчүн жетиштүү жана талаптагыдай болуп саналат деп ойлойбуз.

Аудиттин негизги маселелери⁵

Аудиттин негизги маселелери – бул биздин кесипкөй ой жүгүртүүбүз боюнча азыркы мезгилде биздин финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн көбүрөөк

⁴ Эгерде «Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет» экинчи кошумча аталышы колдонулбаса, «Финансылык отчеттуулуктун аудитинин натыйжалары боюнча корутунду» кошумча аталышы талап кылынбайт

⁵ «Аудиттин негизги маселелери» бөлүмүн киргизүү баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканалар үчүн гана талап кылынат.

маанилүү болуп саналган маселелер. Бул маселелер биздин финансылык отчеттуулуктун аудитинин контекстинде, жалпысынан алганда бул отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибизди түзүү учурунда каралды жана биз бул маселелер боюнча башка пикирди билдирбейбиз.

[АЭС 701 ылайык аудиттин ар бир негизги маселесинин сыпаттамасы]

Башка маалымат [же башка аталышы, эгерде зарыл болсо, мисалы, «Финансылык отчеттуулуктан жана ал тууралуу аудитордук корутундудан айырмаланган маалымат»]

Жетекчилик башка маалымат үчүн жоопкерчилик тартат⁶. Башка маалымат [X отчетунда⁷ камтылган маалыматты камтыйт, бирок финансылык отчеттуулукту жана ал тууралуу биздин аудитордук корутундуну камтыбайт].

Финансылык отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибиз башка маалыматка жайылтылбайт жана биз ушул маалыматка карата кандайдыр-бир формада ишенимди билдирген тыянакты бербейбиз.

Биз финансылык отчеттуулуктун аудитин жүргүзүүгө байланыштуу биздин милдетибиз башка маалымат менен таанышуудан жана башка маалымат менен финансылык отчеттуулуктун же аудиттин жүрүшүндө өздөштүрүп алган маалыматтарыбыздын ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу маселени жана башка маалымат башка олуттуу бурмалоо мүмкүндүгүн камтый же камтыбай тургандыгын кароодон турат. Эгерде биз жүргүзгөн иштин негизинде биз мындай башка маалымат олуттуу бурмалоону камтыйт деген тыянакка келсек, биз бул факт тууралуу билдирүүгө милдеттүүбүз. Биз корутундубузда чагылдырылууга тийиш болгон эч кандай фактыны таба алган жокпуз.

Жетекчиликтин же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын финансылык отчеттуулук үчүн жоопкерчилиги⁸

[АЭС 700гө (кайра каралган)⁹ ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

⁶ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер.

⁷ Башка маалыматты аныктоо үчүн анын тагыраак сыпаттамасы колдонулушу мүмкүн, мисалы «жетекчиликтин отчету жана төраганын билдирүүсү».

⁸ Аудитордук корутундулардын мисалдарынын маалыматтарынын текстиндеги «жетекчилик» жана «корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар» деген терминдерди конкреттүү юрисдикциянын укуктук жөнгө салуусуна ылайык башка терминдерге алмаштыруу талап кылынышы мүмкүн

⁹ АЭС 700 (кайра каралган) “Финансылык отчеттуулук жөнүндө пикирди калыптандыруу жана корутунду түзүү».

Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн аудитордун жоопкерчилиги

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

Башка мыйзамдык же ченемдик талаптарга ылайык отчет

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык отчет түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

[Анын натыйжалары боюнча көз карандысыз аудитордун ушул аудитордук корутундусу чыгарылган аудит боюнча тапшырманын жетекчиси, – *[аты-жөнү]*.¹⁰]

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же болбосо экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дарегин]

[Күнү]

---

¹⁰ Аудит боюнча тапшырманын жетекчисинин аты-жөнү баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканалардын жалпы багыттагы финансылык отчеттуулугунун толук топтомунун аудитин аткарууда аудитордук корутундуга киргизилүүгө тийиш, маалыматты мындай ачып көрсөтүү жеке коопсуздугуна коркунуч туудура тургандыгын негиздүү күтүүгө боло турган сейрек учурларды кошпогондо (АЭС 700 (кайра каралган), 46-пункту караңыз).

2-мисал. Аудитор башка маалыматты жарым-жартылай аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган, башка маалыматты олуттуу бурмалоону таба албаган жана башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алууну болжолдогон учурда модификацияланбаган пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкананын аудитордук корутундусу.

Аудитордук корутундунун ушул мисалынын максаттары үчүн төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкананын ишенимдүү берүү концепциясына ылайык даярдалган финансылык отчеттуулугунун толук топтомуна аудит жүргүзүлдү. Ушул аудит топтун аудити болуп саналбайт (башкача айтканда АЭС 600 колдонулбайт).
- Финансылык отчеттуулук ФОЭСке (жалпы багыттагы концепция) ылайык ишкананын жетекчилиги тарабынан даярдалган.
- Аудитордук тапшырманын шарттары жетекчиликтин финансылык отчеттуулукту АЭС 210го ылайык даярдоо үчүн жоопкерчилигин чагылдырат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор модификацияланбаган («он») пикирди билдирүү негиздүү болуп санала тургандыгы жөнүндө тыянакка келди.
- Аудитке ушул юрисдикцияда кабыл алынган тиешелүү этикалык талаптар колдонулат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор АЭС 570ке (кайра каралган) ылайык натыйжасында ишкананын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнөн олуттуу шектенүүлөр пайда болушу мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик жоктугу жөнүндө тыянак чыгарды.
- Аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымат АЭС 701ге ылайык билдирилди.
- Аудитор башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин жарым-жартылай алды, башка маалыматты олуттуу бурмалоону тапкан жок жана башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алууну болжолдойт.
- Финансылык отчеттуулукту түзүүнү көзөмөлдөөгө жооптуу жактар финансылык отчеттуулукту даярдоого жооптуу жактар болуп саналбайт.
- Финансылык отчеттуулуктун аудитине кошумча аудитордун жергиликтүү мыйзамдарда каралган башка отчетторду түзүү боюнча милдеттери бар.

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

ABC ишканасынын акционерлерине [же башка тиешелүү даректелүүчү]

Финансылык отчеттуулуктун аудитинин натыйжалары боюнча корутунду¹¹

Пикир

Биз ABC ишканасынын (Ишкана) финансылык отчеттуулугунун аудитин жүргүздүк, ал 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчеттон, жыйынды киреше жөнүндө отчеттон, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө отчеттон, ошондой эле финансылык отчеттуулукка эскертүүлөрдөн, анын ичинде эсеп саясатынын негизги жоболорунун кыскача бандамасынан турат.

Биздин пикирибиз боюнча, тиркелген финансылык отчеттуулук 20X1-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча ишкананын финансылык абалын (же финансылык абалы жөнүндө), ошондой эле анын финансылык натыйжалуулугун (же финансылык натыйжалуугу жөнүндө) жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылын (же кыймылдары жөнүндө) Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) ылайык бардык олуттуу мамилелерде туура чагылдырат (же *анык жана ишенимдүү түшүнүктү берет*).

Пикирди билдирүү үчүн негиз

Биз Аудиттин эл аралык стандарттарына (АЭС) ылайык аудитти жүргүздүк. Көрсөтүлгөн стандарттарга ылайык биздин жоопкерчилигибиз корутундубуздун «*Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн аудитордун жоопкерчилиги*» бөлүгүндө мындан ары ачып көрсөтүлөт. Биз [юрисдикциянын аталышы] финансылык отчеттуулук аудитибизге карата колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык ишканага көз каранды эмесбиз жана биз бул талаптарга ылайык башка этикалык милдеттерибизди аткардык. Биз өзүбүз алган аудитордук далилдер өз пикирибизди билдирүүгө негиз болушу үчүн жетиштүү жана талаптагыдай болуп саналат деп ойлойбуз.

Аудиттин негизги маселелери

¹¹ Эгерде «Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет» экинчи кошумча аталышы колдонулбаса, «Финансылык отчеттуулуктун аудитинин натыйжалары боюнча корутунду» кошумча аталышы талап кылынбайт

Аудиттин негизги маселелери – бул биздин кесипкөй ой жүгүртүүбүз боюнча азыркы мезгилде биздин финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн көбүрөөк маанилүү болуп саналган маселелер. Бул маселелер биздин финансылык отчеттуулуктун аудитинин контекстинде, жалпысынан алганда бул отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибизди түзүү учурунда каралды жана биз бул маселелер боюнча башка пикирди билдирбейбиз. Аудиттин негизги маселелери – бул биздин кесипкөй ой жүгүртүүбүз боюнча азыркы мезгилде биздин финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн көбүрөөк маанилүү болуп саналган маселелер. Бул маселелер биздин финансылык отчеттуулуктун аудитинин контекстинде, жалпысынан алганда бул отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибизди түзүү учурунда каралды жана биз бул маселелер боюнча башка пикирди билдирбейбиз.

[АЭС 701ге ылайык аудиттин ар бир негизги маселесинин сыпаттамасы.]

Башка маалымат [же башка аталышы, эгерде зарыл болсо, мисалы, «Финансылык отчеттуулуктан жана ал тууралуу аудитордук корутундудан айырмаланган маалымат»]

Жетекчилик башка маалымат үчүн жоопкерчилик тартат¹². Башка маалымат ушул аудитордук корутундунун күнүнө чейин биз алган X отчетун¹³ камтыйт (бирок финансылык отчеттуулукту жана ал тууралуу биздин аудитордук корутундуну камтыбайт) жана ушул күндөн кийин болжол менен бизге бериле турган Y отчетун камтыйт.

Финансылык отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибиз башка маалыматка жайылтылбайт жана биз ушул маалыматка карата кандайдыр-бир формада ишенимди билдирген тыянакты бербейбиз.

Биз финансылык отчеттуулуктун аудитин жүргүзүүгө байланыштуу биздин милдетибиз башка маалымат менен таанышуудан жана башка маалымат менен финансылык отчеттуулуктун же аудиттин жүрүшүндө өздөштүрүп алган маалыматтарыбыздын ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу маселени жана башка маалымат башка ыктымал олуттуу бурмалоону камтый же камтыбай тургандыгын кароодон турат.

Эгерде биз ушул аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган башка маалыматка карата жүргүзгөн ишибиздин негизинде биз мындай башка маалымат олуттуу бурмалоону камтыйт деген тыянакка келсек, биз бул факт тууралуу билдирүүгө милдеттүүбүз. Биз корутундубузда чагылдырылууга тийиш болгон эч кандай фактыны таба алган жокпуз.

[Эгерде Y отчету менен таанышууда биз анда олуттуу бурмалоо камтылган деген тыянакка келсек, биз муну корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактарга жеткирүүгө тийишпиз жана *[конкреттүү юрисдикцияда колдонулуучу аракеттерди сыпаттаңыз.]*¹⁴

Жетекчиликтин же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын финансылык отчеттуулук үчүн жоопкерчилиги¹⁵

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

¹² Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер

¹³ Башка маалыматты аныктоо үчүн анын тагыраак сыпаттамасы колдонулушу мүмкүн, мисалы «жетекчиликтин отчету жана төраганын билдирүүсү».

¹⁴ Бул кошумча пункт аудитор аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алынган башка маалыматта оңдолбогон олуттуу бурмалоо тапкан жана буга байланыштуу белгилүү бир аракеттерди көрүүгө укуктук жактан милдеттүү болгон учурда пайдалуу болушу мүмкүн

¹⁵ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер

Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн аудитордун жоопкерчилиги

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700 (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык отчет түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

Анын натыйжалары боюнча көз карандысыз аудитордун ушул аудитордук корутундусу чыгарылган аудит боюнча тапшырманын жетекчиси, – *[аты-жөнү]*.¹⁶

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же болбосо экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дарегин]

[Күнү]

---

¹⁶ Аудит боюнча тапшырманын жетекчисинин аты-жөнү баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканалардын жалпы багыттагы финансылык отчеттуулугунун толук топтомунун аудитин аткарууда аудитордук корутундуга киргизилүүгө тийиш, маалыматты мындай ачып көрсөтүү жеке коопсуздугуна коркунуч туудура тургандыгын негиздүү күтүүгө боло турган сейрек учурларды кошпогондо (АЭС 700 (кайра каралган), 46-пунктту караңыз).

3-мисал. Аудитор башка маалыматты жарым-жартылай аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган, башка маалыматты олуттуу бурмалоону таба албаган жана башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алууну болжолдогон учурда модификацияланбаган пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналбаган ишканын аудитордук корутундусу

Аудитордук корутундунун ушул мисалынын максаттары үчүн төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналбаган ишканын ишенимдүү берүү концепциясына ылайык даярдалган финансылык отчеттуулугунун толук комплектине аудит жүргүзүлдү. Ушул аудит топтун аудити болуп саналбайт (башкача айтканда АЭС 600 колдонулбайт).
- Финансылык отчеттуулук ФОЭСке (жалпы багыттагы концепция) ылайык ишканын жетекчилиги тарабынан даярдалган.
- Аудитордук тапшырманын шарттары жетекчиликтин финансылык отчеттуулукту АЭС 210го ылайык даярдоо үчүн жоопкерчилигин чагылдырат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор модификацияланбаган («оң») пикирди билдирүү негиздүү болуп санала тургандыгы жөнүндө тыянакка келди.
- Аудитке ушул юрисдикцияда кабыл алынган тиешелүү этикалык талаптар колдонулат
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор АЭС 570ке (кайра каралган) ылайык натыйжасында ишканын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнөн олуттуу шектенүүлөр пайда болушу мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик жоктугу жөнүндө тыянак чыгарды.
- Аудитордон аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалыматты АЭС 701ге ылайык билдирүү талап кылынбайт жана ал муну кандайдыр-бир башка себептер менен жасоо чечимин кабыл алган жок.
- Аудитор башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин жарым-жартылай алды, башка маалыматты олуттуу бурмалоону тапкан жок жана башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алууну болжолдойт.
- Финансылык отчеттуулукту көзөмөлдөөгө жооптуу жактар финансылык отчеттуулукту даярдоого жооптуу жактардан айырмаланат.
- Аудитордун мыйзамдарда же ченемдик актыларда белгиленген башка отчетторду түзүү боюнча милдеттери жок.

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

ABC ишканасынын акционерлерине [же башка тиешелүү даректелүүчү]

Пикир

Биз ABC ишканасынын (Ишкана) финансылык отчеттуулугунун аудитин жүргүздүк, ал 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчеттон, жыйынды киреше жөнүндө отчеттон, өздүк капиталдагы өзгөртүүлөр жөнүндө отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө отчеттон, ошондой эле финансылык отчеттуулукка эскертүүлөрдөн, анын ичинде эсеп саясатынын негизги жоболорунун кыскача серебенин турат.

Биздин пикирибиз боюнча, тиркелген финансылык отчеттуулук 20X1-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча ишкананын финансылык абалын (же финансылык абалы жөнүндө), ошондой эле анын финансылык натыйжалуулугун (же финансылык натыйжалуулугу жөнүндө) жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылын (же кыймылдары жөнүндө) Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) ылайык бардык олуттуу мамилелерде туура чагылдырат (же *анык жана ишенимдүү түшүнүктү берет*).

Пикирди билдирүү үчүн негиз

Биз Аудиттин эл аралык стандарттарына (АЭС) ылайык аудитти жүргүздүк. Көрсөтүлгөн стандарттарга ылайык биздин жоопкерчилигибиз корутундубуздун «*Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн аудитордун жоопкерчилиги*» бөлүгүндө мындан ары ачып көрсөтүлөт. Биз [юрисдикциянын аталышы] финансылык отчеттуулук аудитибизге карата колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык ишканага көз каранды эмесбиз жана биз бул талаптарга ылайык башка этикалык милдеттерибизди аткардык. Биз өзүбүз алган аудитордук далилдер өз пикирибизди билдирүүгө негиз болушу үчүн жетиштүү жана талаптагыдай болуп саналат деп ойлойбуз.

Башка маалымат [же башка аталышы, эгерде зарыл болсо, мисалы, «Финансылык отчеттуулуктан жана ал тууралуу аудитордук корутундудан айырмаланган маалымат»]

Жетекчилик башка маалымат үчүн жоопкерчилик тартат¹⁷. Ушул аудитордук корутундунун күнүнө алынган башка маалымат [X отчетунда¹⁸ камтылган

¹⁷ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер

¹⁸ Башка маалыматты аныктоо үчүн анын тагыраак сыпаттамасы колдонулушу мүмкүн, мисалы «жетекчиликтин отчету жана төраганын билдирүүсү».

маалыматты билдирет, бирок финансылык отчеттуулукту жана ал тууралуу биздин аудитордук корутундуну камтыбайт].

Финансылык отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибиз башка маалыматка жайылтылбайт жана биз ушул маалыматка карата кандайдыр-бир формада ишенимди билдирген тыянакты бербейбиз.

Биз финансылык отчеттуулуктун аудитин жүргүзүүгө байланыштуу биздин милдетибиз башка маалымат менен таанышуудан жана башка маалымат менен финансылык отчеттуулуктун же аудиттин жүрүшүндө өздөштүрүп алган маалыматтарыбыздын ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу маселени жана башка маалымат башка ыктымал олуттуу бурмалоону камтый же камтыбай тургандыгын кароодон турат.

Эгерде биз ушул аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган башка маалыматка карата жүргүзгөн ишибиздин негизинде биз мындай башка маалымат олуттуу бурмалоону камтыйт деген жыйынтыкка келсек, биз бул факт тууралуу билдирүүгө милдеттүүбүз. Биз корутундубузда чагылдырылууга тийиш болгон эч кандай фактыны таба алган жокпуз.

Жетекчиликтин же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын финансылык отчеттуулук үчүн жоопкерчилиги¹⁹

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн аудитордун жоопкерчилиги

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же болбосо экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дарегин]

[Күнү]

¹⁹ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер

4-мисал. Аудитор башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин албаган, бирок башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алууну болжолдогон учурда модификацияланбаган пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкананын аудитордук корутундусу

Аудитордук корутундунун ушул мисалынын максаттары үчүн төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкананын ишенимдүү берүү концепциясына ылайык даярдалган финансылык отчеттуулугунун толук комплектине аудит жүргүзүлдү. Ушул аудит топтун аудити болуп саналбайт (башкача айтканда АЭС 600 колдонулбайт).
- Финансылык отчеттуулук ФОЭСке (жалпы багыттагы концепция) ылайык ишкананын жетекчилиги тарабынан даярдалган.
- Аудитордук тапшырманын шарттары жетекчиликтин финансылык отчеттуулукту АЭС 210го ылайык даярдоо үчүн жоопкерчилигин чагылдырат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор модификацияланбаган («он») пикирди билдирүү негиздүү болуп санала тургандыгы жөнүндө тыянакка келди.
- Аудитке ушул юрисдикцияда кабыл алынган тиешелүү этикалык талаптар колдонулат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор АЭС 570ке (кайра каралган) ылайык натыйжасында ишкананын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнөн олуттуу шектенүүлөр пайда болушу мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик жоктугу жөнүндө тыянак чыгарды.
- Аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымат АЭС 701ге ылайык билдирилди.
- Аудитор башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган жок, бирок башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алууну болжолдойт.
- Финансылык отчеттуулукту түзүүнү көзөмөлдөөгө жооптуу жактар финансылык отчеттуулукту даярдоого жооптуу жактар болуп саналбайт.
- Финансылык отчеттуулуктун аудитине кошумча аудитордун жергиликтүү мыйзамдарда каралган башка отчетторду түзүү боюнча милдеттери бар.

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

ABC ишканасынын акционерлерине [же башка тиешелүү даректелүүчү]

Финансылык отчеттуулуктун аудитинин жыйынтыгы боюнча корутунду²⁰

Пикир

Биз ABC ишканасынын (Ишкана) финансылык отчеттуулугунун аудитин жүргүздүк, ал 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчеттон, жыйынды киреше жөнүндө отчеттон, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө отчеттон, ошондой эле финансылык отчеттуулукка эскертүүлөрдөн, анын ичинде эсеп саясатынын негизги жоболорунун кыскача баяндамасынан турат.

Биздин пикирибиз боюнча, тиркелген финансылык отчеттуулук 20X1-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча ишкананын финансылык абалын (же финансылык абалы жөнүндө), ошондой эле анын финансылык натыйжалуулугун (же финансылык натыйжалуулугу жөнүндө) жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылын (же кыймылдары жөнүндө) Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) ылайык бардык олуттуу мамилелерде туура чагылдырат (же *анык жана ишенимдүү түшүнүктү берет*).

Пикир билдирүү үчүн негиз

Биз Аудиттин эл аралык стандарттарына (АЭС) ылайык аудитти жүргүздүк. Көрсөтүлгөн стандарттарга ылайык биздин жоопкерчилигибиз корутундубуздун «*Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн аудитордун жоопкерчилиги*» бөлүгүндө мындан ары ачып көрсөтүлөт. Биз [юрисдикциянын аталышы] финансылык отчеттуулук аудитибизге карата колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык ишканага көз каранды эмесбиз жана биз бул талаптарга ылайык башка этикалык милдеттерибизди аткардык. Биз өзүбүз алган аудитордук далилдер өз пикирибизди билдирүүгө негиз болушу үчүн жетиштүү жана талаптагыдай болуп саналат деп ойлойбуз.

Аудиттин негизги маселелери

Аудиттин негизги маселелери – бул биздин кесипкөй ой жүгүртүүбүз боюнча азыркы мезгилде биздин финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн көбүрөөк маанилүү болуп саналган маселелер. Бул маселелер биздин финансылык отчеттуулуктун аудитинин контекстинде, жалпысынан алганда бул отчеттуулук

²⁰ Эгерде «Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет» экинчи кошумча аталыш колдонулбаса, «Финансылык отчеттуулуктун аудитинин натыйжалары боюнча корутунду» кошумча аталышы талап кылынбайт

жөнүндө биздин пикирибизди түзүү учурунда каралды жана биз бул маселелер боюнча башка пикирди билдирбейбиз.

[АЭС 701ге ылайык аудиттин ар бир негизги маселесинин сыпаттамасы.]

Башка маалымат [же башка аталышы, эгерде зарыл болсо, мисалы, «Финансылык отчеттуулуктан жана ал тууралуу аудитордук корутундудан айырмаланган маалымат»]

Жетекчилик башка маалымат үчүн жоопкерчилик тартат²¹. Башка маалымат [X отчетунда²² камтылган маалыматты камтыйт, бирок финансылык отчеттуулукту жана ал тууралуу биздин аудитордук корутундуну камтыбайт]. X отчету болжол менен бизге ушул аудитордук корутундунун күнүнөн кийин берилет.

Финансылык отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибиз башка маалыматка жайылтылбайт жана биз ушул маалыматка карата кандайдыр-бир формада ишенимди билдирген тыянакты бербейбиз.

Биз финансылык отчеттуулуктун аудитин жүргүзүүгө байланыштуу биздин милдетибиз башка маалымат менен таанышуудан жана башка маалымат менен финансылык отчеттуулуктун же аудиттин жүрүшүндө өздөштүрүп алган маалыматтарыбыздын ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу маселени жана башка маалымат башка ыктымал олуттуу бурмалоону камтый же камтыбай тургандыгын кароодон турат.

[Эгерде X отчету менен таанышууда биз анда олуттуу бурмалоо камтылган деген жыйынтыкка келсек, биз муну корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактарга жеткирүүгө тийишпиз жана [конкреттүү юрисдикцияда колдонулуучу аракеттерди сыпаттаңыз.]²³

Жетекчиликтин же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү адамдардын финансылык отчеттуулук үчүн жоопкерчилиги²⁴

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык отчет түзүү – АЭС 700 (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн аудитордун жоопкерчилиги

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

²¹ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер.

²² Башка маалыматты аныктоо үчүн анын тагыраак сыпаттамасы колдонулушу мүмкүн, мисалы «жетекчиликтин отчету жана төраганын билдирүүсү».

²³ Бул кошумча пункт аудитор аудитордук корутундунун күнүнөн кийин алынган башка маалыматта оңдолбогон олуттуу бурмалоо тапкан жана буга байланыштуу белгилүү бир аракеттерди көрүүгө укуктук жактан милдеттүү болгон учурда пайдалуу болушу мүмкүн

²⁴ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер.

Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык отчет түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

Анын натыйжалары боюнча көз карандысыз аудитордун ушул аудитордук корутундусу чыгарылган аудит боюнча тапшырманын жетекчиси, – *[аты-жөнү]*.

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же болбосо экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дареге]

[Күнү]

5-мисал. Аудитор бардык башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган жана башка маалымат олуттуу бурмалоону камтый тургандыгы тууралуу жыйынтык чыгарган учурда модификацияланбаган пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналган же саналбаган ишканын аудитордук корутундусу

Аудитордук корутундунун ушул мисалынын максаттары үчүн төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналган же саналбаган ишканын ишенимдүү берүү концепциясына ылайык даярдалган финансылык отчеттуулугунун толук топтомуна аудит жүргүзүлдү. Ушул аудит топтун аудити болуп саналбайт (башкача айтканда АЭС 600 колдонулбайт).
- Финансылык отчеттуулук ФОЭСке (жалпы багыттагы концепция) ылайык ишканын жетекчилиги тарабынан даярдалган.
- Аудитордук тапшырманын шарттары жетекчиликтин финансылык отчеттуулукту АЭС 210го ылайык даярдоо үчүн жоопкерчилигин чагылдырат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор модификацияланбаган («оң») пикирди билдирүү негиздүү болуп санала тургандыгы жөнүндө тыянакка келди.
- Аудитке ушул юрисдикцияда кабыл алынган тиешелүү этикалык талаптар колдонулат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор АЭС 570ке (кайра каралган) ылайык натыйжасында ишканын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантууга жөндөмдүүлүгүнөн олуттуу шектенүүлөр пайда болушу мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик жоктугу жөнүндө тыянак чыгарды.
- Аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымат АЭС 701ге ылайык билдирилди.
- Аудитор бардык башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин алды жана анда олуттуу бурмалоо бардыгы тууралуу тыянакка келди.
- Финансылык отчеттуулукту түзүүнү көзөмөлдөөгө жооптуу жактар финансылык отчеттуулукту даярдоого жооптуу жактар болуп саналбайт.
- Аудитордун мыйзамдарда же ченемдик актыларда белгиленген башка отчетторду түзүү боюнча милдеттери жок.

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

ABC ишканасынын акционерлерине [же башка тиешелүү даректелүүчү]

Пикир

Биз ABC ишканасынын (Ишкана) финансылык отчеттуулугунун аудитин жүргүздүк, ал 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчеттон, жыйынды киреше жөнүндө отчеттон, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө отчеттон, ошондой эле финансылык отчеттуулукка эскертүүлөрдөн, анын ичинде эсеп саясатынын негизги жоболорунун кыскача баяндамадан турат.

Биздин пикирибиз боюнча, тиркелген финансылык отчеттуулук 20X1-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча ишкананын финансылык абалын (же финансылык абалы жөнүндө), ошондой эле анын финансылык натыйжалуулугун (же финансылык натыйжалуугу жөнүндө) жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылын (же кыймылдары жөнүндө) Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) ылайык бардык олуттуу мамилелерде туура чагылдырат (*же анык жана ишенимдүү түшүнүктү берет*).

Пикирди билдирүү үчүн негиз

Биз Аудиттин эл аралык стандарттарына (АЭС) ылайык аудитти жүргүздүк. Көрсөтүлгөн стандарттарга ылайык биздин жоопкерчилигибиз корутундубузду «*Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн аудитордун жоопкерчилиги*» бөлүгүндө мындан ары ачып көрсөтүлөт. Биз [юрисдикциянын аталышы] финансылык отчеттуулук аудитибизге карата колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык ишканага көз каранды эмесбиз жана биз бул талаптарга ылайык башка этикалык милдеттерибизди аткардык. Биз өзүбүз алган аудитордук далилдер өз пикирибизди билдирүүгө негиз болушу үчүн жетиштүү жана талаптагыдай болуп саналат деп ойлойбуз.

Башка маалымат [же башка аталышы, эгерде зарыл болсо, мисалы, «Финансылык отчеттуулуктан жана ал тууралуу аудитордук корутундудан айырмаланган маалымат»]

Жетекчилик башка маалымат үчүн жоопкерчилик тартат²⁵. Башка маалымат [X отчетунда²⁶ камтылган маалыматты камтыйт, бирок финансылык отчеттуулукту жана ал тууралуу биздин аудитордук корутундуну камтыбайт].

²⁵ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер

Финансылык отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибиз башка маалыматка жайылтылбайт жана биз ушул маалыматка карата кандайдыр-бир формада ишенимди билдирген жыйынтыкты бербейбиз.

Биз финансылык отчеттуулуктун аудитин жүргүзүүгө байланыштуу биздин милдетибиз башка маалымат менен таанышуудан жана башка маалымат менен финансылык отчеттуулуктун же аудиттин жүрүшүндө алынган биздин билимдерибиздин ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу маселени жана башка маалымат башка олуттуу бурмалоо мүмкүндүгүн камтый же камтыбай тургандыгын кароодон турат.

Эгерде биз жүргүзгөн ишибиздин негизинде биз мындай башка маалымат олуттуу бурмалоону камтыйт деген жыйынтыкка келсек, биз бул факты тууралуу билдирүүгө милдеттүүбүз. Төмөнкү жакта көрсөтүлгөндөй биз башка маалымат олуттуу бурмалоону камтыйт деген тыянакка келдик.

[Башка маалыматта камтылган олуттуу бурмалоонун сыпаттамасы]

Аудиттин негизги маселелери²⁷

Аудиттин негизги маселелери – бул биздин кесипкөй ой жүгүртүүбүз боюнча азыркы мезгилде биздин финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн көбүрөөк маанилүү болуп саналган маселелер. Бул маселелер биздин финансылык отчеттуулуктун аудитинин контекстинде, жалпысынан алганда бул отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибизди түзүү учурунда каралды жана биз бул маселелер боюнча башка пикирди билдирбейбиз.

[АЭС 701ге ылайык аудиттин ар бир негизги маселесинин сыпаттамасы.]

Жетекчиликтин же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын финансылык отчеттуулук үчүн жоопкерчилиги²⁸

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн аудитордун жоопкерчилиги

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.²⁹]

²⁶ Башка маалыматты аныктоо үчүн анын тагыраак сыпаттамасы колдонулушу мүмкүн, мисалы «жетекчиликтин отчету жана төраганын билдирүүсү».

²⁷ «Аудиттин негизги маселелери» бөлүмүн киргизүү баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканалар үчүн гана талап кылынат

²⁸ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер.

²⁹ Аудит боюнча тапшырманын жетекчисинин аты баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканалардын жалпы багыттагы финансылык отчеттуулугунун толук топтомунун аудитин аткарууда аудитордук корутундуга киргизилүүгө тийиш, маалыматты мындай ачып көрсөтүү жеке коопсуздугуна коркунуч туудура тургандыгын негиздүү күтүүгө боло турган сейрек учурларды кошпогондо (АЭС 700 (кайра каралган), 46-пункту караңыз)

[Анын натыйжалары боюнча көз карандысыз аудитордун ушул аудитордук корутундусу чыгарылган аудит боюнча тапшырманын жетекчиси, – [аты-жөнү].]

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же болбосо экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дареге]

[Күнү]

6-мисал. Аудитор бардык башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган жана ал дагы башка маалыматка таасирин тийгизген бириктирилген финансылык отчеттуулуктун олуттуу элементине карата аудиттин көлөмүн чектөө болгон учурда коюлган шарты бар пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналган же саналбаган ишкананын аудитордук корутундусу

Аудитордук корутундунун ушул мисалынын максаттары үчүн төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналган же саналбаган ишкананын ишенимдүү берүү концепциясына ылайык даярдалган бириктирилген финансылык отчеттуулугунун толук топтомуна аудит жүргүзүлдү. Аудит топтун аудити болуп саналат (башкача айтканда АЭС 600 колдонулат).
- Бириктирилген финансылык отчеттуулук ФОЭСке (жалпы багыттагы концепция) ылайык ишкананын жетекчилиги тарабынан даярдалган.
- Аудитордук тапшырманын шарттары жетекчиликтин бириктирилген финансылык отчеттуулукту АЭС 210го ылайык даярдоо үчүн жоопкерчилигин чагылдырат.
- Аудитор чет өлкөлүк ассоциацияланган ишканага салынган инвестицияга карата талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала алган жок. Талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди алуу мүмкүнчүлүгүнүн жоктугунан пайда болгон потенциалдуу таасир бириктирилген отчеттуулук үчүн олуттуу, бирок баарын камтыбайт (башкача айтканда коюлган шарты бар пикирди билдирүү жөндүү).
- Аудитке ушул юрисдикцияда кабыл алынган тиешелүү этикалык талаптар колдонулат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор АЭС 570ке (кайра каралган) ылайык натыйжасында ишкананын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнөн олуттуу шектенүүлөр пайда болушу мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик жоктугу жөнүндө тыянак чыгарды.
- Аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымат АЭС 701ге ылайык билдирилди.
- Аудитор бардык башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин алды жана бириктирилген финансылык отчеттуулукка карата коюлган шарты бар пикирди билдирүү үчүн негиз болгон маселе ошондой эле башка маалыматка таасирин тийгизет.
- Бириктирилген финансылык отчеттуулукту түзүүнү көзөмөлдөөгө жооптуу жактар бириктирилген финансылык отчеттуулукту даярдоого жооптуу жактар болуп саналбайт.
- Аудитордун мыйзамдарда же ченемдик актыларда белгиленген башка отчетторду түзүү боюнча милдеттери жок.

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

ABC ишканасынын акционерлерине [же башка тиешелүү даректелүүчү]

Коюлган шарты бар пикир

Биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө бириктирилген отчеттон, жыйынды киреше тууралуу бириктирилген отчеттон, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө бириктирилген отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын агымы тууралуу бириктирилген отчеттон, ошондой эле эсеп саясатынын негизги жоболорунун кыскача баяндамасын кошо алганда, финансылык отчеттуулукка карата эскертүүлөрдөн турган ABC ишканасынын (Ишкана) жана анын туунду ишканаларынын (Топ) бириктирилген финансылык отчеттуулугунун аудитин жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча биздин корутундубуздун *«Коюлган шарты бар пикирди билдирүү үчүн негиз»* бөлүмүндө баяндалган маселенин ыктымал таасирин кошпогондо, тиркелген бириктирилген финансылык отчеттуулук Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) ылайык 20X1-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Топтун финансылык абалын (же финансылык абалы жөнүндө), ошондой эле көрсөтүлгөн күнгө аяктаган жыл үчүн анын консолидацияланган финансылык натыйжалуулугун (же консолидацияланган финансылык натыйжалуулугу жөнүндө) жана акча каражаттарынын консолидацияланган агымын (же агымдары жөнүндө) бардык олуттуу мамилелерде туура чагылдырат (*же анык жана ишенимдүү түшүнүктү берет*).

Коюлган шарты бар пикирди билдирүү үчүн негиз

Бир жыл ичинде сатып алынган жана үлүштүк катышуу методу боюнча таанылган чет өлкөлүк ассоциацияланган XYZ ишканасына салган Топтун инвестициясы xxx суммасында 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө бириктирилген отчетунда чагылдырылган жана XYZ таза кирешесиндеги xxx өлчөмүндө ABC үлүшү көрсөтүлгөн күнгө аяктаган жыл үчүн ABC кирешесине кошулган. Биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча XYZ ишканасындагы ABC инвестицияларынын баланстык наркынын жана бир жылдагы XYZ таза кирешесиндеги ABC үлүшүнүн талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерин ала алган жокпуз, себеби бизге финансылык отчеттуулукка жетүү жана XYZ жетекчилиги жана аудиторлору менен түздөн-түз өз ара аракеттенүү мүмкүнчүлүгү берилген жок. Тиешелүү түрдө, биз көрсөтүлгөн суммаларга ондоп-түзөөлөрдү киргизүү талап кылынабы же талап кылынбайбы аныктай алган жокпуз.

Биз Аудиттин эл аралык стандарттарына (АЭС) ылайык аудитти жүргүздүк. Биздин жоопкерчилигибиз көрсөтүлгөн стандарттарга ылайык

мындан ары биздин корутундунун «*Бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитине аудитордун жоопкерчилиги*» бөлүмүндө ачып көрсөтүлөт. Биз [юрисдикциянын аталышы] ишканасындагы биздин бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитине колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык Топко карата көз каранды эмеспиз жана биз ушул талаптарга ылайык биздин башка этикалык милдеттерибизди аткардык. Биз алган аудитордук далилдер биздин коюлган шарты бар пикирибизди билдирүүгө негиз болуп берүү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп ойлойбуз.

Башка маалымат [же башка аталышы, эгерде зарыл болсо, мисалы, «Финансылык отчеттуулуктан жана ал тууралуу аудитордук корутундудан айырмаланган маалымат»]

Жетекчилик башка маалымат үчүн жоопкерчилик тартат³⁰. Башка маалымат [X отчетунда³¹ камтылган маалыматты камтыйт, бирок бириктирилген финансылык отчеттуулукту жана ал тууралуу биздин аудитордук корутундуну камтыбайт].

Бириктирилген финансылык отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибиз башка маалыматка жайылтылбайт жана биз ушул маалыматка карата кандайдыр-бир формада ишенимди билдирген тыянакты бербейбиз.

Биз консолидацияланган финансылык отчеттуулуктун аудитин жүргүзүүгө байланыштуу биздин милдетибиз башка маалымат менен таанышуудан жана башка маалымат менен бириктирилген финансылык отчеттуулуктун же аудиттин жүрүшүндө өздөштүрүп алган маалыматтарыбыздын ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу маселени жана башка маалымат башка олуттуу бурмалоо мүмкүндүгүн камтый же камтыбай тургандыгын кароодон турат.

Эгерде биз жүргүзгөн ишибиздин негизинде биз мындай башка маалымат олуттуу бурмалоону камтыйт деген жыйынтыкка келсек, биз бул факты тууралуу билдирүүгө милдеттүүбүз. Жогоруда «*Коюлган шарты бар пикирди билдирүү үчүн негиз*» бөлүмүндө көрсөтүлгөндөй биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча XYZ салынган ABC инвестициясынын баланстык наркына жана бир жылдагы XYZ таза кирешесиндеги ABC үлүшүнө карата талаптагыдай жетиштүү далилдерди ала алган жокпуз. Тиешелүү түрдө, биз ушул маселеге колдонулуучу башка маалымат олуттуу бурмалоону камтый же камтыбай тургандыгы тууралуу тыянак чыгара алган жокпуз.

³⁰ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер.

³¹ Башка маалыматты аныктоо үчүн анын тагыраак сыпаттамасы колдонулушу мүмкүн, мисалы «жетекчиликтин отчету жана төраганын билдирүүсү».

Аудиттин негизги маселелери³²

Аудиттин негизги маселелери – бул биздин кесипкөй ой жүгүртүүбүз боюнча азыркы мезгилде биздин финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн көбүрөөк маанилүү болуп саналган маселелер. Бул маселелер биздин финансылык отчеттуулуктун аудитинин контекстинде, жалпысынан алганда бул отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибизди түзүү учурунда каралды жана биз бул маселелер боюнча башка пикирди билдирбейбиз. «*Коюлган шарты бар пикирди билдирүү үчүн негиз*» бөлүмүндө баяндалган маселеге кошумча биз төмөнкү жакта көрсөтүлгөн маселелерди биздин корутундуда билдирилүүгө тийиш болгон аудиттин негизги маселелери катары аныктадык.

[*АЭС 701ге ылайык аудиттин ар бир негизги маселесинин сыпаттамасы.*]

Жетекчиликтин же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын финансылык отчеттуулук үчүн жоопкерчилиги³³

[*АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 2-мисалды караңыз.*]

Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн аудитордун жоопкерчилиги

[*АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 2-мисалды караңыз.*]

Анын натыйжалары боюнча көз карандысыз аудитордун ушул аудитордук корутундусу чыгарылган аудит боюнча тапшырманын жетекчиси, – [*аты-жөнү*].³⁴

[*Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же болбосо экөөнүн тең атынан кол коюу*]

[*Аудитордун дарегу*]

[*Күнү*]

³² «Аудиттин негизги маселелери» бөлүмүн киргизүү баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканалар үчүн гана талап кылынат.

³³ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер

³⁴ Аудит боюнча тапшырманын жетекчисинин аты-жөнү баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканалардын жалпы багыттагы финансылык отчеттуулугунун толук топтомунун аудитин аткарууда аудитордук корутундуга киргизилүүгө тийиш, маалыматты мындай ачып көрсөтүү жеке коопсуздугуна коркунуч туудура тургандыгын негиздүү күтүүгө боло турган сейрек учурларды кошпогондо (АЭС 700 (кайра каралган), 46-пункту караңыз).

7-мисал. Аудитор бардык башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган жана бириктирилген финансылык отчеттуулук жөнүндө терс пикир дагы башка маалыматка таасирин тийгизген учурда терс пикирди камтыган, баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналган же саналбаган ишканын аудитордук корутундусу

Аудитордук корутундунун ушул мисалынын максаттары үчүн төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналган же саналбаган ишканын ишенимдүү берүү концепциясына ылайык даярдалган бириктирилген финансылык отчеттуулугунун толук топтомуна аудит жүргүзүлдү. Аудит топтун аудити болуп саналат (башкача айтканда АЭС 600 колдонулат).
- Бириктирилген финансылык отчеттуулук ФОЭСке (жалпы багыттагы концепция) ылайык ишканын жетекчилиги тарабынан даярдалган.
- Аудитордук тапшырманын шарттары жетекчиликтин бириктирилген финансылык отчеттуулукту АЭС 210го ылайык даярдоо үчүн жоопкерчилигин чагылдырат.
- Консолидацияга туунду ишканын кошпой коюунун натыйжасында олуттуу бурмалоону камтыган бириктирилген финансылык отчеттуулук. Ушул олуттуу бурмалоо бириктирилген финансылык отчеттуулук үчүн баарын камтыган деп эсептелинет. Бурмалоонун бириктирилген финансылык отчеттуулукка таасири аныкталган эмес, себеби муну жасоого мүмкүн болгон эмес (башкача айтканда терс пикирди билдирүү жөндүү).
- Аудитке ушул юрисдикцияда кабыл алынган тиешелүү этикалык талаптар колдонулат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор АЭС 570ке (кайра каралган) ылайык натыйжасында ишканын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнөн олуттуу шектенүүлөр пайда болушу мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик жоктугу жөнүндө тыянак чыгарды.
- Аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымат АЭС 701ге ылайык билдирилди.
- Аудитор бардык башка маалыматты аудитордук корутундунун күнүнө чейин алды жана бириктирилген финансылык отчеттуулук жөнүндө терс пикирди билдирүү үчүн негиз болгон маселе ошондой эле башка маалыматка таасирин тийгизет.
- Бириктирилген финансылык отчеттуулукту түзүүнү көзөмөлдөөгө жооптуу жактар финансылык отчеттуулукту даярдоого жооптуу жактар болуп саналбайт.
- Аудитордун мыйзамдарда же ченемдик актыларда белгиленген башка отчетторду түзүү боюнча милдеттери жок.

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

ABC ишканасынын акционерлерине [же башка тиешелүү даректелүүчү]

Терс пикир

Биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча финансылык абал жөнүндө бириктирилген отчеттон, жыйынды киреше тууралуу бириктирилген отчеттон, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө бириктирилген отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын агымы тууралуу бириктирилген отчеттон, ошондой эле эсеп саясатынын негизги жоболорунун кыскача баяндамасын кошо алганда, бириктирилген финансылык отчеттуулукка карата эскертүүлөрдөн турган ABC ишканасынын (Ишкана) жана анын туунду ишканаларынын (Топ) бириктирилген финансылык отчеттуулугунун аудитин жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча биздин корутундубуздун «Терс пикирди билдирүү үчүн негиз» бөлүмүндө баяндалган маселенин олуттуулугунун натыйжасында тиркелген бириктирилген финансылык отчеттуулук Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) ылайык 20X1-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Топтун финансылык абалын (же финансылык абалы жөнүндө), ошондой эле көрсөтүлгөн күнгө аяктаган жыл үчүн анын консолидацияланган финансылык натыйжалуулугун (же консолидацияланган финансылык натыйжалуулугу жөнүндө) жана акча каражаттарынын консолидацияланган агымын (же агымдары жөнүндө) бардык олуттуу мамилелерде туура чагылдырган жок *(же анык жана ишенимдүү түшүнүктү бербейт)*.

Терс пикирди билдирүү үчүн негиз

X эскертүүсүндө түшүндүрүлгөндөй Топ 20X1-жылы сатып алган өзүнүн XYZ туунду ишканасынын финансылык отчеттуулугун бириктирген эмес, себеби сатып алуу күнүнө карата туунду ишкананын айрым олуттуу активдеринин адилет наркын жана милдеттенмелерин аныктай алган эмес. Тиешелүү түрдө, ушул инвестиция сатып алуу наркы боюнча эсепке алынат. ФОЭСке ылайык Топ ушул туунду ишканасын консолидациялоого жана сатып алууну алдын ала бааланган суммалардын негизинде эске алууга тийиш болчу. Эгерде XYZ ишканасы консолидацияланган болсо, бул тиркелген бириктирилген финансылык отчеттуулуктун көптөгөн элементтерине олуттуу түрдө таасирин тийгизмек. XYZ ишканасын консолидациялоого кошпой коюунун натыйжасында бириктирилген финансылык отчеттуулукка тийгизген таасири аныкталган жок.

Биз Аудиттин эл аралык стандарттарына (АЭС) ылайык аудитти жүргүздүк. Биздин жоопкерчилигибиз көрсөтүлгөн стандарттарга ылайык мындан ары биздин корутундунун «Бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитине аудитордун жоопкерчилиги» бөлүмүндө ачып көрсөтүлөт. Биз

[юрисдикциянын аталышы] ишканасындагы биздин бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитине колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык Топко карата көз каранды эмеспиз жана биз ушул талаптарга ылайык биздин башка этикалык милдеттерибизди аткардык. Биз алган аудитордук далилдер биздин терс пикирибизди билдирүүгө негиз болуп берүү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп ойлойбуз.

Башка маалымат [же башка аталышы, эгерде зарыл болсо, мисалы, «Финансылык отчеттуулуктан жана ал тууралуу аудитордук корутундудан айырмаланган маалымат»]

Жетекчилик башка маалымат үчүн жоопкерчилик тартат³⁵. Башка маалымат [X отчетунда³⁶ камтылган маалыматты камтыйт, бирок бириктирилген финансылык отчеттуулукту жана ал боюнча биздин аудитордук корутундуну камтыбайт].

Бириктирилген финансылык отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибиз башка маалыматка жайылтылбайт жана биз ушул маалыматка карата кандайдыр-бир формада ишенимди билдирген тыянакты бербейбиз.

Биз бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитин жүргүзүүгө байланыштуу биздин милдетибиз башка маалымат менен таанышуудан жана башка маалымат менен бириктирилген финансылык отчеттуулуктун же аудиттин жүрүшүндө өздөштүрүп алган маалыматтарыбыздын ортосунда олуттуу шайкеш эместик бар же жоктугу тууралуу маселени жана башка маалымат башка олуттуу бурмалоо мүмкүндүгүн камтый же камтыбай тургандыгын кароодон турат. Эгерде биз жүргүзгөн ишибиздин негизинде мындай башка маалымат олуттуу бурмалоону камтыйт деген тыянакка келсек, биз бул факт тууралуу билдирүүгө милдеттүүбүз. Жогоруда «Терс пикирди билдирүү үчүн негиз» бөлүмүндө көрсөтүлгөндөй Топ XYZ ишканасын консолидациялоого жана алдын ала бааланган суммалардын негизинде сатып алууну эске алууга тийиш болгон. Биз консолидацияга XYZ ишканасын кошпой коюуга таасирин тийгизген X отчетунун сандык көрсөткүчтөрүнө же башка элементтерине колдонулуучу ошол эле себеп боюнча башка маалымат олуттуу бурмалоону камтыйт деген тыянакка келдик.

[Аудиттин негизги маселелери] ³⁷

Аудиттин негизги маселелери – бул биздин кесипкөй ой жүгүртүүбүз боюнча азыркы мезгилде биздин бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн көбүрөөк маанилүү болуп саналган маселелер. Бул маселелер биздин бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитинин контекстинде,

³⁵ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер

³⁶ Башка маалыматты аныктоо үчүн анын тагыраак сыпаттамасы колдонулушу мүмкүн, мисалы «жетекчиликтин отчету жана төраганын билдирүүсү».

³⁷ «Аудиттин негизги маселелери» бөлүмүн киргизүү баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканалар үчүн гана талап кылынат

жалпысынан алганда бул отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибизди түзүү учурунда каралды жана биз бул маселелер боюнча башка пикирди билдирбейбиз. «Терс пикирди билдирүү үчүн негиз» бөлүмүндө баяндалган маселеге кошумча биз төмөнкү жакта көрсөтүлгөн маселелерди биздин корутундуда билдирилүүгө тийиш болгон аудиттин негизги маселелери катары аныктадык.

[АЭС 701 ылайык аудиттин ар бир негизги маселесинин сыпаттамасы.]

Жетекчиликтин же корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын финансылык отчеттуулук үчүн жоопкерчилиги³⁸

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 2-мисалды караңыз.]

Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн аудитордун жоопкерчилиги

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дөгү (кайра каралган) 2-мисалды караңыз.]

[Анын натыйжалары боюнча көз карандысыз аудитордун ушул аудитордук корутундусу чыгарылган аудит боюнча тапшырманын жетекчиси, – [аты-жөнү].³⁹]

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же болбосо экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дареге]

[Күнү]

³⁸ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер

³⁹ Аудит боюнча тапшырманын жетекчисинин аты-жөнү баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканалардын жалпы багыттагы финансылык отчеттуулугунун толук топтомунун аудитин аткарууда аудитордук корутундуга киргизилүүгө тийиш, маалыматты мындай ачып көрсөтүү жеке коопсуздугуна коркунуч туудура тургандыгын негиздүү күтүүгө боло турган сейрек учурларды кошпогондо (АЭС 700 (кайра каралган), 46-пункту караңыз).

